

ДЕРЖПІПРОМНАГЛЯД ПОВІДОМЛЯЄ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

ІНДЕКС 40637

Свідоцтво про реєстрацію від 14.05.2007 № 12622-1506 ПР

Видання Національного науково-дослідного інституту промислової безпеки та охорони праці (ННДІПБОП)

Адреса: 04060, м. Київ-60, вул. Вавилових, 13

Тел.: (044) 453-73-86, факс: (044) 440-99-13, e-mail: secretary@ndiop.kiev.ua

Редакційна колегія:

М.О.Лисюк

головний редактор, перший заступник директора
ННДІПБОП,

канд. техн. наук

О.К.Баженов

директор ДП “Головний навчально-методичний
центр ННДІПБОП”,

канд. техн. наук

К.Н.Ткачук

професор кафедри охорони праці, промислової
та цивільної безпеки НТУУ „КПІ”,

д-р техн. наук, професор

Я.М.Юзьків

перший заступник генерального директора
ДП “УкрНДНЦ”,

канд. техн. наук

Технічний редактор

Ж.Г.Дубровіна

НАД ВИПУСКОМ ПРАЦЮВАЛИ: Ж.Г.ДУБРОВІНА

Н.В.Остапчук

Л.В.Потравка

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори

Інформаційний бюлетень видається 4 рази на рік по закінченні кожного кварталу.

Випуск надруковано засобами оперативної поліграфії ННДІПБОП (ризграф).

© ННДІПБОП, 2009

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ З ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ,

ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ

ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

№ 1 (51)

Видається з 1996 р.

Київ 2009 р.

Виходить щоквартально

Індекс 40637

Інформаційний бюлетень зареєстровано в Міністерстві інформації України 14 травня 2007 року, реєстраційне свідоцтво № 12622-1506 ПР

З М І С Т

ЗВЕРНЕННЯ З НАГОДИ ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	3
ДЕРЖГІРПРОМНАГЛЯД ПОВІДОМЛЯЄ.....	5
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ННДІПБОП	
<i>Білоцька Л.К., Подобед І.М., Каньшин В.Б. Про стан забезпечення працюючих засобами індивідуального захисту на підприємствах усіх форм власності та господарювання.....</i>	<i>7</i>
<i>Єсипенко А.С., Романенко Н.В., Мелік-Шахназаров Л.Ш. Аналіз стану безпеки праці в Україні за 2008 рік.....</i>	<i>9</i>
<i>Левченко В.І., Сліпачук О.А. Підвищення безпеки буксирування транспортних засобів.....</i>	<i>18</i>
<i>Репін В.М., Салаяєв І.В. Нормативне забезпечення виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.....</i>	<i>19</i>
ОХОРОНА ПРАЦІ НА АЗС	
Мітюк Л.О., Бручковська С., Нестер А.А.	
Необхідність удосконалення охорони праці на АЗС.....	25
.	
СПЕЦТЕМАТИКА	
<i>Люсис Р. Опыт Латвии в сближении законодательства ЕС в сфере здоровья и безопасности работников.....</i>	<i>29</i>
ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД	
<i>Фомин А.И. Как составить инструкцию для работников угольных шахт... До проблеми навчання безпечній праці.....</i>	<i>42</i>
<i>48</i>	<i>48</i>
ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	
<i>Радченко І. Остання лінія оборони. Українські промислові підприємства вдосконалюють культуру безпечного виробництва.....</i>	<i>50</i>
ВИСТАВКИ, КОНФЕРЕНЦІЇ.....	55

ІНФОРМАЦІЯ, ПОВІДОМЛЕННЯ.....	57
<i>Саммит по вопросам охраны труда. Сеульская декларация по охране труда на производстве.....</i>	58
<i>Семінар-нарада працівників юридичних служб ЕТЦ Держгірпромнагляду.....</i>	60
<i>Подобєд І.М. Єднання інженерного корпусу – гарантія вирішення проблем у сільськогосподарському виробництві.....</i>	62
<i>Перелік затверджених і зареєстрованих у ННДІПБОП примірних інструкцій з охорони праці за 1999-2008 рр. (продовження).....</i>	64
<i>ННДІПБОП пропонує до розроблення інструкції з охорони праці.....</i>	66
КУТОЧОК ДОЗВІЛЛЯ.....	67

15 РОКІВ

виповнилося Національному науково-дослідному інституту промислової безпеки та охорони праці.

На урочистих зборах з нагоди цього свята колектив інституту привітав

Голова Держгірпромнагляду С.О.Сторчак, д-р техн.наук.

Перший директор К.Н.Ткачук, д-р техн.наук, професор розповів про історію створення та становлення інституту.

М.О.Лисюк, канд.техн.наук, який очолював інститут у 2000 ...2007 рр., зробив огляд зробленого інститутом за ці роки. Нині інститут очолює Ю.І.Шульга, канд.техн.наук. У своєму виступі він окреслив перспективи розвитку, визначив завдання, які потрібно вирішувати у сучасних умовах.

Привітання надіслали теруправління, ЕТЦ, інші організації та установи. За багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, вагомі досягнення при виконанні службових обов'язків почесними грамотами було нагороджено групу працівників інституту.

06.02.2009 року відбулось засідання підсумкової колегії Держгірпромнагляду України „Про підсумки роботи Держгірпромнагляду у 2008 році та завдання щодо подальшого вдосконалення наглядової діяльності у сфері промислової безпеки”. У своїй доповіді голова Держгірпромнагляду Сергій Сторчак, зокрема, зазначив наступне.

У 2008 році було вдосконалено організаційну структуру територіальних управлінь з метою зменшення кількості керівних посад і підняття до нового якісного рівня значення посади державного інспектора. 9 управлінь уже працюють за новими структурами й уже можна відзначити позитивні моменти, серед яких розширення адміністративних повноважень державного інспектора, його персональної відповідальності, зростання оперативності в управлінні інспекторським складом, підвищення щільності перевірок підприємств. Проте потребує удосконалення нормативна база, а саме – необхідно юридично визначити роль державного інспектора та ін.

Щодо стану промислової безпеки. При зростанні економічної активності на 2,3 % (за винятком останніх місяців) рівень загального травматизму в країні знижено на 11 %, або на 1988 нещасних випадків. В Україні у 2008 році рівень смертельного травматизму працюючих на виробництві зменшився на 15 %, або на 176 нещасних випадків порівняно з минулим роком (на виробництві країни загинуло 1005 осіб проти 1181 особи в 2007 р.) Значне зниження смертельного травматизму сталося на підприємствах вугільної промисловості – на 35 % (174 нещасних випадки проти 268), агропромислового комплексу – на 25 % (141 проти 188), 38 % у металургійній промисловості (30 проти 48).

Кількість загиблих зменшилася в 16-ти областях України, зокрема, у Донецькій, Луганській, Вінницькій, Запорізькій, м. Києві та Дніпропетровській області. Разом з тим зросла на виробництві Автономної Республіки Крим, Херсонській області, Кривому Розі, Кіровоградській, Хмельницькій, Черкаській та Чернігівській областях.

Оцінюючи роботу галузевих управлінь та регіональних підрозділів Держгірпромнагляду, голова зупинився на питанні удосконалення організації державного нагляду у вугільній галузі. Кардинально змінено структуру Донецького територіального управління, більше самостійності надано Донецькому гірничому округу. Зараз із 13 вугільних інспекцій там залишилося лише 5 Регіональних гірничотехнічних інспекцій. Донецька структура деякою мірою повинна стати пілотним проектом, який розповсюджуватиметься в майбутньому на інші області.

Серед пріоритетів у вугільній галузі також відмічено контроль за діяльністю галузевих інститутів, робота яких сьогодні не витримує ніякої критики. Складається враження, що інститути замість спрямувати зусилля на попередження аврій, роблять наукове обґрунтування їхнього виникнення. Трагедія, що сталася на шахті «Краснолиманська», є підтвердженням такої позиції галузевої науки під час віднесення вугільних пластів до категорії небезпечності, коли інститутом двічі розглядались газодинамічні явища, що сталися в одній і тій же виробці. І замість того, щоб після перших же ознак небезпечних явищ у вибої, поставити більш жорсткі умови з відпрацювання пласта і перевести його до іншої категорії,

науковці дійшли висновку, що пласти не несуть ознаки викиду, оскільки не загинули люди. Аж поки не стався потужний викид і постраждало 14 осіб, з яких 11 – смертельно.

Зараз уже настав час визначати Національний науково-дослідний інститут з промислової безпеки та охорони праці дійсно головною організацією з координації та експертизи наукових досліджень. Це стосується і запровадження системи УТАС на українських шахтах. Інститут повинен бути готовим до переоснащення та виходу на зовсім інший якісний рівень: вивчити міжнародний досвід, створити лабораторії, залучити кращих спеціалістів, відпрацювати механізм відповідальності і, в решті решт, забезпечити функціонування системи УТАС власними силами. Інституту, який було визначено як головну організацію у Єдиній системі науково-технічної підтримки, було передано функції з управління експертно-технічними центрами (ЕТЦ). І завдання на поточний рік – подальше вдосконалення системи експертно-технічних центрів, збереження напрацьованого потенціалу. Інститут має стати дійсно національним, спроможним виконувати всі завдання у галузі наукових досліджень з охорони праці та промислової безпеки, а ЕТЦ стати у цьому потужною підтримкою.

Пріоритетним також названо вдосконалення організації нагляду за системами газопостачання та використанням газу в побуті. У Комітеті створено робочу групу, якій доручено терміново розробити Положення про Міжрегіональні інспекції нагляду у нафтогазовому господарстві, а також відпрацювати механізм упровадження особливого режиму нагляду та Порядок розслідування аварій, пов'язаних із використанням газу в побуті, та нормативно визначити порядок залучення експертів ЕТЦ до проведення діагностики систем газопостачання населених пунктів.

Комплексне управління охороною праці є також пріоритетним питанням. Минулого року Комітет подав на розгляд КМ проект Загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. І до прийняття цього документа важливо продовжувати роботу з прийняття в областях Регіональних програм.

Пріоритетом у роботі Комітету на поточний рік визначено супроводження законодавчої бази з підвищення відповідальності роботодавців за стан промислової безпеки на підприємствах. „Основний акцент усіх наших пріоритетів, – підкреслив С.О.Сторчак, – спрямувати зусилля на упередження аварій, а не на ліквідацію їх наслідків”.

У роботі колегії взяли участь представники міністерств, комітетів, ради профспілок, науково-дослідних закладів, представники засобів масової інформації, начальники територіальних управлінь та експертно-технічних центрів.

Джерело: <http://www.dnopr.kiev.ua/>

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ННДІПБОП

ПРО СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦЮЮЧИХ ЗАСОБАМИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УСІХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Л.К.Білоцька, І.М.Подобєд, В.Б.Каньшин (ННДІПБОП)

При проведенні розслідувань нещасних випадків або професійних захворювань серед причин, внаслідок яких вони відбулися, відзначається відсутність у працівників засобів індивідуального захисту або їхнього невикористання. Через це в 2008 році було смертельно травмовано 2,2 % осіб від загальної кількості працюючих.

Відповідно до ст. 8 Закону України „Про охорону праці”, ст. 163 Кодексу законів про працю України та Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затвердженого наказом Держгірпромнагляду України від 24.03.2008 р. № 53 і зареєстрованого в Мін’юсті України 21.05.2008 р. за № 446/15137, роботодавець, зобов’язаний забезпечити за власний рахунок придбання, комплектування, видачу та утримання засобів індивідуального захисту (далі – ЗІЗ) відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці (далі – НПАОП) та колективного договору.

На підприємстві ЗІЗ видаються тим працівникам, чиї професії або посади (професійні назви робіт), передбачають виконання робіт на шкідливих виробництвах, у цехах, на дільницях, а також пов’язаних із шкідливими та небезпечними умовами праці, із забрудненням або несприятливими метеорологічними умовами за нормами безоплатної видачі працівникам спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту (далі – Норми безоплатної видачі ЗІЗ).

Вимоги цих норм встановлюють для роботодавця обов’язковий мінімум безоплатної видачі ЗІЗ з визначенням їхніх захисних властивостей та термінів використання (носіння).

Пропозиції щодо розроблення нових, внесення змін і доповнень до встановлених Норм безоплатної видачі ЗІЗ з урахуванням шкідливості виробничих і температурних умов, новітніх технологій виробничих процесів можуть вносити центральні органи виконавчої влади України за обґрунтованими пропозиціями підприємств та/або організацій-розробників цих норм для затвердження в установленому порядку центральним органом виконавчої влади з питань промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду.

Станом на 12.01.2009 року в Державному реєстрі нормативно-правових актів з питань охорони праці Держгірпромнагляду зареєстровано 68 норм безоплатної видачі ЗІЗ працівникам різних галузей промисловості (видів економічної діяльності).

Стан справ у сфері розроблення нових, внесення змін і доповнень до встановлених Норм безоплатної видачі ЗІЗ в Україні потребує більшої уваги з боку міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, профспілок, організацій-розробників цих норм тощо.

За час незалежності України, з 68 норм безоплатної видачі ЗІЗ лише 33 переглянуто та зареєстровано в Мін'юсті України.

Відповідно до оновленого Класифікатора професій ДК 003:2005, який набрав чинності з 01.04.2006 року, згідно з наказом Держспоживстандарту України від 26.12.2005 р. за № 376, розроблено 14 нових, внесено зміни та доповнення до 6 норм безоплатної видачі ЗІЗ із урахуванням професійних назв робіт, наведених у цьому Класифікаторі, а саме: працівникам приладобудівної, гірничодобувної, шкіряної, взуттєвої, металургійної, радіоелектронної та суднобудівної промисловостей; кондитерського, хлібопекарного та макаронного, текстильного (бавовняного), вовняного, трикотажного виробництв; гумотехнічної галузі; промисловості будівельних матеріалів та авіаційного транспорту. Внесено зміни та доповнення до діючих Норм безоплатної видачі ЗІЗ працівникам електроенергетичної галузі, залізничного транспорту, лісового господарства, харчової промисловості (олійно-жирове, спиртове, лікєро-горілчане, пиво-безалкогольне, тютюнове та тютюново-ферментаційне, парфюмерно-косметичне та ефіроолійне виробництво), деревообробної промисловості, зайнятим у будівельному виробництві.

На етапі узгодження, затвердження та державної реєстрації знаходяться Норми безоплатної видачі ЗІЗ для загальних професій різних галузей промисловості, які замінять Норми для скрізних професій (НПАОП 0.00-3.03-81 Типові галузеві норм безоплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту робітникам і службовцям скрізних професій та посад усіх галузей народного господарства і окремих виробництв), затверджених Постановою Держкомпраці СРСР від 12.02.81 р. № 47/П-2. Слід зазначити, що у разі запровадження цих загальних для всіх галузей економіки норм, потрібно внести відповідні зміни до всіх чинних норм безоплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту.

Особливе занепокоєння викликає той факт, що розроблені галузеві норми безоплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту для працівників підприємств вугільної промисловості, затверджені тільки листом Мінпаливенерго України від 14.02.2005 р. № 03/14-0190 і узгоджені листом ЦК профспілки працівників вугільної промисловості України від 8.10.2003 р № 02/407. Тобто, ці норми є галузевими і не розповсюджуються на підприємства інших галузей промисловості.

Зазначені норми не затвердженов установленому порядку Держгірпромнаглядом, не зареєстровано в Мін'юсті України та не внесено до Державного реєстру нормативно-правових актів з питань охорони праці Держгірпромнагляду.

Нині ще 35 Норм безоплатної видачі ЗІЗ потребують термінового перегляду, як застарілі.

АНАЛІЗ СТАНУ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ЗА 2008 РІК

*А.С.Єсипенко, Н.В.Романенко, Л.Ш.Мелік-Шахназаров
(ННДПБООП)*

Узагальнення та аналіз оперативних даних за звітами органів Держгірпромнагляду (форма 4-ЗТ) про стан безпеки праці на виробництві України свідчить про те, що в 2008 р. порівняно з 2007 р. рівень загального травматизму знизився майже на 11 % (16206 потерпілих проти 18194), а смертельного – на 14,9 % (1005 загиблих проти 1181) (табл. 1).

Проте зростання рівня смертельного травматизму спостерігається в гірничорудній і нерудній промисловості (+1), енергетиці (+1), на об'єктах виробництва вибухових речовин (+1), у газовій промисловості (+27), на підприємствах та об'єктах водопровідно-каналізаційного господарства (ЖКГ-2) (+1), в машинобудуванні (+1), на залізничному (+1), водному (+11), інших видах транспорту (+10), у рибному господарстві (+7), на виробництвах шкіри та шкіряного взуття (+1), на виробництві деревини та виробів з деревини (+1), підприємствах, що здають в оренду власне нерухоме майно, займаються облаштуванням ландшафту, ритуальним обслуговуванням населення (ЖКГ-3) (+6).

На підприємствах охорони надр, як і минулого року, випадків травматизму зі смертельним наслідком не зафіксовано [1].

Зростання рівня загального травматизму спостерігається на об'єктах виробництва вибухових речовин (+5), у целюлозно-паперовій промисловості (+23), на водному (+4), автодорожньому (+47) транспорті, у рибному господарстві (+13), у легкій та текстильній промисловості (+2), на підприємствах ЖКГ-3 (+69).

Результати аналізу свідчать про те, що понад 80 % всіх нещасних випадків припадає на такі види нагляду: вугільна промисловість (36,2 %), соціально-культурна сфера (СКС) та торгівля (11,7 %), машинобудування (10,5 %), будівництво та виробництво будівельних матеріалів (6,8 %), сільське господарство (5,9 %), металургія (5,6 %), харчова промисловість та переробка сільськогосподарських продуктів (3,7 %).

Таблиця 1

Стан травматизму на виробництвах України за 2008 рік

Види нагляду	Кількість потерпілих, осіб					
	загальний травматизм			у т. ч. зі смертельним наслідком		
	2008р.	2007р.	Різниця	2008р.	2007р.	Різниця
Всього	16206	18194	-1988	1005	1181	-176
Вугільна промисловість	5873	6569	-696	174	268	-94
Гірничорудна і нерудна пр-вість	487	539	-52	41	40	+1
Нафтогазовидобувна промисловість. Геологорозвідка	36	37	-1	7	10	-3
Охорона надр	4	6	-2	0	0	0
Металургійна промисловість	909	966	-57	30	48	-18
Будівництво та виробництво будматеріалів	1105	1259	-154	155	156	-1
Енергетика	301	335	-34	37	36	+1
Котлонагляд та підйомні споруди	70	73	-3	26	28	-2
ЖКГ-1. Підприємства та об'єкти теплокомуненерго, міського освітлення, ремонтно-будівельні підприємства, здавання в оренду власного нерухомого майна (ЖЕКи)	157	179	-22	12	22	-10
Хімічна, нафтохімічна, нафтопереробна промисловість (у т.ч. об'єкти підвищеної небезпеки)	262	305	-43	15	28	-13
Об'єкти виробництва вибухових речовин	17	12	+5	1	0	+1
Газова промисловість	103	107	-4	31	4	+27
Целюлозно-паперова промисловість	60	37	+23	0	0	0
ЖКГ-2	165	171	-6	14	13	+1
Машинобудування	1697	2054	-357	49	48	+1
Залізничний транспорт, метрополітен	172	215	-43	24	23	+1
Водний транспорт	160	156	+4	28	17	+11
Автомобільний транспорт	331	284	+47	45	57	-12
Інші види транспорту	159	185	-26	21	11	+10
Пошта, зв'язок	134	164	-30	12	18	-6
Сільське господарство	959	1249	-290	97	128	-31
Рибне господарство	31	18	+13	8	1	+7
Лісове господарство	115	143	-28	13	18	-5
Харчова промисловість та переробка с/г продуктів	595	755	-160	23	41	-18
Видавнична справа	29	39	-10	1	2	-1
Легка, текстильна промисловість та пошиття одягу	87	85	+2	3	5	-2
Виробництво шкіри та виробів зі шкіри. Виробництво шкіряного взуття	9	10	-1	1	0	+1
Виробництво деревини та виробів з деревини	198	222	-24	10	9	+1
СКС та торгівля	1892	2000	-108	119	148	-29
ЖКГ-3	89	20	+69	8	2	+6

Щодо регіонів України, то за 2008 рік рівень смертельного травматизму підвищився в територіальних управліннях Держгірпромнагляду (ТУ) по АР Крим (+25), Кіровоградській (+3),

Херсонській (+11), Хмельницькій (+2), Черкаській (+2), Чернігівській (+3) областях (табл. 2).

Порівняно з минулим роком загальна кількість випадків виробничого травматизму зростає в ТУ по Івано-Франківській (+5) та Луганській (+47) областях.

Аналіз свідчить, що позитивна тенденція до зменшення випадків загального травматизму спостерігається в 24 ТУ, а смертельного – в 20 ТУ.

Таблиця 2

Стан виробничого травматизму в регіонах України за 2008 рік

ТУ, область	Кількість потерпілих, осіб					
	Загальний травматизм			у т. ч. зі смертельним наслідком		
	2008р.	2007р.	різниця	2008р.	2007р.	різниця
Всього	16206	18194	-1988	1005	1181	-176
АР Крим	442	574	-132	70	45	+25
Вінницька	375	434	-59	17	29	-12
Волинська	220	265	-45	16	21	-5
Дніпропетровська	543	575	-32	53	63	-10
Донецька	5445	6294	-849	191	308	-117
Житомирська	312	372	-60	24	28	-4
Закарпатська	78	110	-32	7	15	-8
Запорізька	695	731	-36	25	33	-8
Івано-Франківська	211	206	+5	20	22	-2
Київська та м.Київ	898	980	-82	145	154	-9
Кіровоградська	242	295	-53	18	15	+3
Луганська	2255	2208	+47	78	99	-21
Львівська	668	745	-77	41	42	-1
Миколаївська	180	234	-54	16	16	0
Одеська	349	362	-13	34	35	-1
Полтавська	427	436	-9	30	34	-4
Рівненська	185	240	-55	18	23	-5
Сумська	481	512	-31	17	17	0
Тернопільська	137	157	-20	14	18	-4
Харківська	514	646	-132	41	47	-6
Херсонська	205	227	-22	23	12	+11
Хмельницька	285	331	-46	25	23	+2
Черкаська	238	275	-37	24	22	+2
Чернівецька	92	99	-7	6	10	-4
Чернігівська	200	285	-85	19	16	+3
м.Кривий ріг	529	601	-72	33	34	-1

Позитивна динаміка травматизму загального та зі смертельним наслідком спостерігається в ТУ по Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Чернівецькій областях, а також в ТУ по Київській області та м.Києву та в ТУ по м.Кривий ріг (табл. 2).

Аналіз небезпечних видів подій на виробництві, виконаний за матеріалами спеціальних розслідувань нещасних випадків на виробництві за 2008 р., свідчить, що понад 66 % усіх нещасних випадків зі смертельним наслідком на виробництвах України трапляється через: падіння потерпілих (19,5 %), дорожньо-транспортні пригоди (ДТП) (19,1 %), падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту (17 %), дію предметів і деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються (10,6 %) (табл. 3).

Таблиця 3

Основні види подій, що призвели до смертельних нещасних випадків за 2008 рік

Код*	Види подій	Причини, %			Всього, %
		Технічні	Організаційні	Психофізіологічні	
01	ДТП	2,0	16,6	0,5	19,1
02	Падіння потерпілого	3,4	14,4	1,7	19,5
03	Падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту	6,3	10,6	0,2	17,0
04	Дія предметів та деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються	2,9	7,4	0,3	10,6
05	Ураження електрострумом	2,0	5,8	0,2	8,0
06	Дія підвищених температур (крім пожеж)	0	0,6	0	0,6
07	Дія шкідливих та токсичних речовин	1,2	2,0		3,2
11	Ушкодження внаслідок контакту з тваринами, комахами, іншими представниками фауни, а також флори	0	0	0,3	0,3
12	Утоплення	0,8	0,2	0,2	1,1
13	Асфіксія	0,3	0,9	0,3	1,5
14	Навмисне вбивство або травма, заподіяна іншою особою	0	0	1,8	1,8
16	Пожежа	0,6	1,4	0,2	2,1
17	Вибух	0,6	1,5	0	2,1
18	Інші види	1,1	8,9	3,1	13,0
	Всього	21,2	70,2	8,5	100

*Згідно з Класифікатором

Аналіз динаміки небезпечних подій на виробництві свідчить про те, що протягількості нещасних випадків через падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту. Проте відсоток загиблих працівників внаслідок падінь та дії предметів і деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються – зменшується. Кількість смертельно травмованих внаслідок ДТП залишається на тому ж рівні (рис. 1).

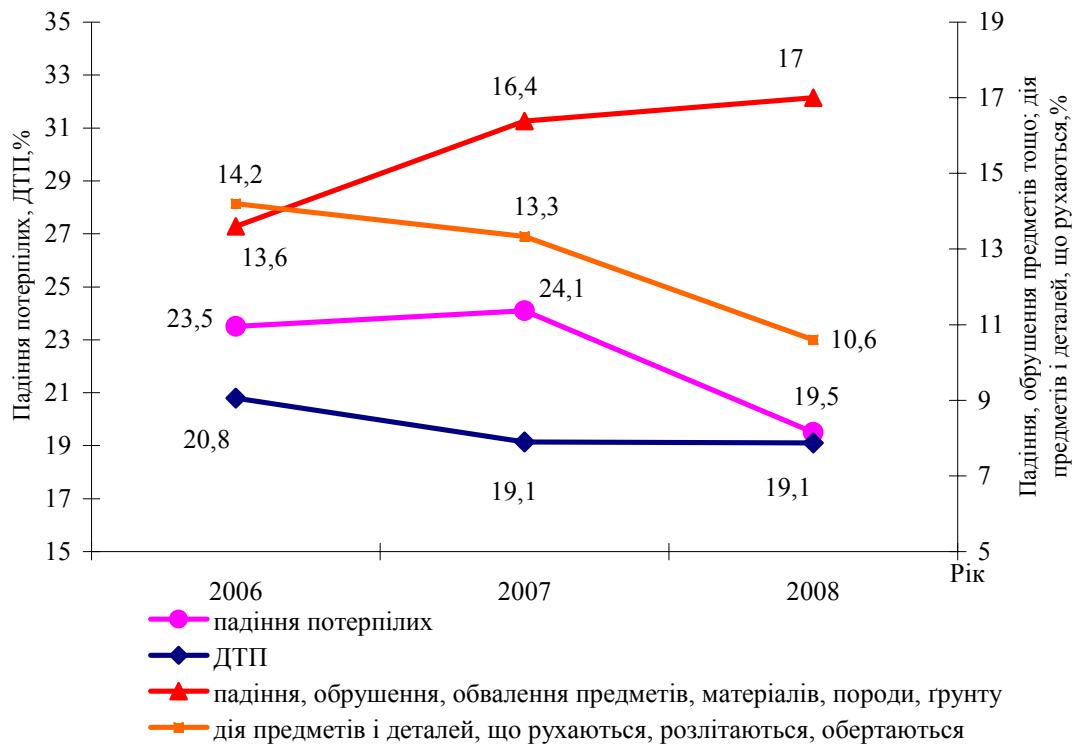

Рис. 1. Динаміка основних видів подій, що призвели до нещасних випадків зі смертельним наслідком

Виявлено, що протягом 2008 року 70,2 % смертельних нещасних випадків виникло через організаційні причини, 21,2 % – через технічні, 8,6 % – через психофізіологічні. Аналіз динаміки цих причин вказує на те, що порівняно з 2006 роком збільшилась кількість загиблих через організаційні та психофізіологічні причини (рис. 2).

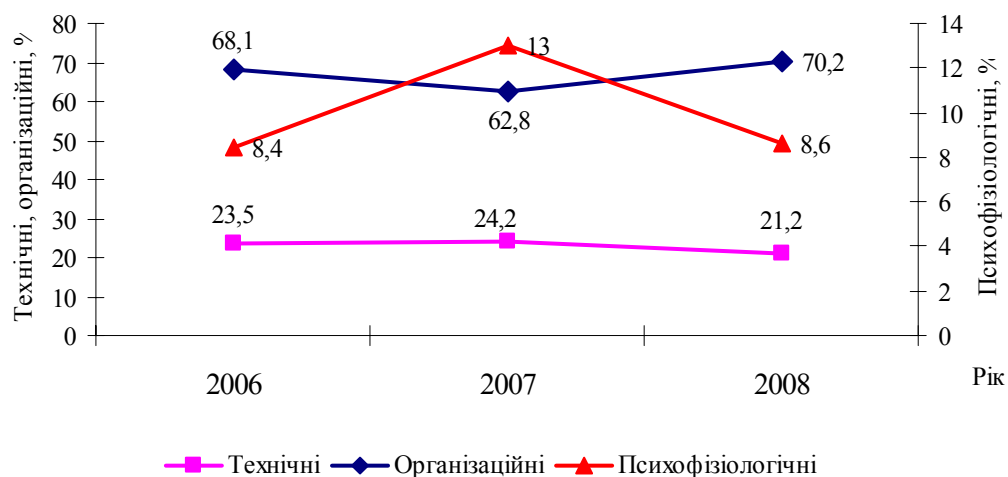

Рис. 2. Динаміка технічних, організаційних, психофізіологічних причин нещасних випадків зі смертельним наслідком

Структуру причин виробничого травматизму зі смертельним наслідком за 2008 рік подано в табл. 4.

Таблиця 4

Розподіл смертельних нещасних випадків за причинами виникнення за 2008 рік

Код*	Причини нещасного випадку	Питома вага, %
Технічні		
01	Конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність засобів виробництва	1,8
03	Неякісна розробка або відсутність проектної документації на будівництво, реконструкцію виробничих об'єктів, будівель, споруд, обладнання тощо	3,1
04	Неякісне виконання будівельних робіт	1,2
05	Недосконалість, невідповідність вимогам безпеки технол. процесу	3,8
06.1	Незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будинків, споруд, території	4,3
06.2	Незадовільний технічний стан засобів виробництва	2,3
06.3	Незадовільний технічний стан транспортних засобів	1,5
07	Незадовільний стан виробничого середовища	0,9
08	Інші технічні причини	2,1
Організаційні		
09	Незадовільне функціонування, недосконалість або відсутність системи управління охороною праці	1,7
10.1	Відсутність або неякісне проведення інструктажу	0,8
10.2	Допуск до роботи без навчання та перевірки знань з охорони праці	1,8
11	Неякісна розробка, недосконалість інструкцій з охорони праці або їх відсутність	0,3
13	Порушення режиму праці та відпочинку	0,2
15	Невикористання засобів індивідуального захисту через незабезпеченість ними	1,1
16	Виконання робіт з відключеними, несправними засобами колективного захисту, системами сигналізації, вентиляції, освітлення тощо	1,1
17	Залучення до роботи працівників не за спеціальністю (професією)	0,6
18	Порушення технологічного процесу	7,8
19	Порушення вимог безпеки під час експлуатації устаткування, машин, механізмів тощо	6,6
20	Порушення вимог безпеки під час експлуатації транспорт. засобів	3,4
21	Порушення правил дорожнього руху	12,0
22	Незастосування засобів індивідуального захисту (за їх наявності)	3,1
23	Незастосування засобів колективного захисту (за їх наявності)	0,3
24.1	Невиконання посадових обов'язків	8,7
24.2	Невиконання вимог інструкцій з охорони праці	13,2
25	Інші організаційні причини	7,7
Психофізіологічні		
26	Алкогольне, наркотичне сп'яніння, токсикологічне отруєння	0,9
27	Низька нервово-психічна стійкість	0,3
28	Незадовільні фізичні дані або стан здоров'я	1,8
30	Травмування внаслідок протиправних дій інших осіб	2,1
31	Інші психофізіологічні причини	3,4

*Згідно з Класифікатором

Відповідно до наведених у табл. 4 даних визначено, що серед організаційних причин смертельних нещасних випадків на виробництві

домінують: невиконання вимог інструкцій з охорони праці (13,2 %), порушення правил дорожнього руху (12 %), невиконання посадових обов'язків (8,7 %), порушення технологічного процесу (7,8 %). Аналогічна ситуація простежувалась і у 2006 році [2]. Аналіз динаміки таких причин свідчить про те, що за останні три роки зросла кількість смертельних нещасних випадків через порушення технологічного процесу та через невиконання посадових обов'язків (рис. 3).

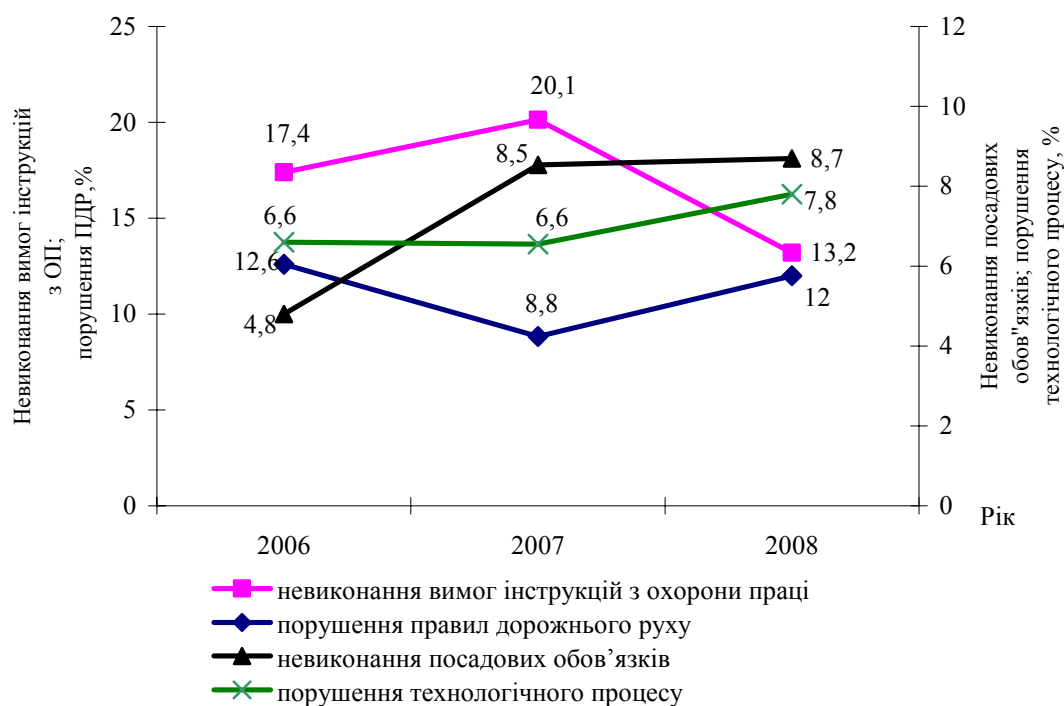

Рис. 3. Динаміка основних причин нещасних випадків зі смертельним наслідком

Понад 8 % смертельних нещасних випадків стається через незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будинків, споруд, території, засобів виробництва, транспортних засобів.

Щодо психофізіологічних причин, то більшість нещасних випадків зі смертельним наслідком виникає через таку причину, як травмування внаслідок протиправних дій інших осіб (2,1 %).

Аналіз свідчить, що найчастіше смертельно травмуються працівники таких професій: будівельники (12,7 %), гірничі робітники очисних вибоїв (ГРОВ) (11,3 %), водії (9,3 %), слюсарі (7,4 %), різноробочі (6,9 %), електрики (6,9 %), керівники (4,4 %). На такі професії припадає майже 60 % всіх смертельних нещасних випадків (рис. 4). Виявлено, що порівняно з 2006 роком зросла кількість загиблих працівників таких професій, як ГРОВ, будівельники, слюсарі, різноробочі (рис. 5). Також відмітимо, що у 2004 році професія будівельників посідала сьоме місце серед травмонебезпечних категорій працівників [3].

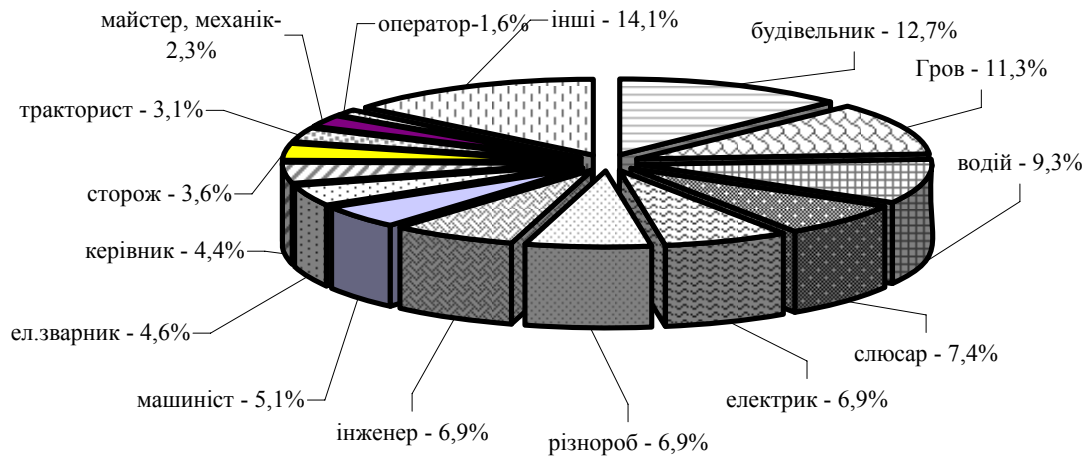

Рис. 4. Розподіл кількості загиблих працівників за професіями за 2008 рік

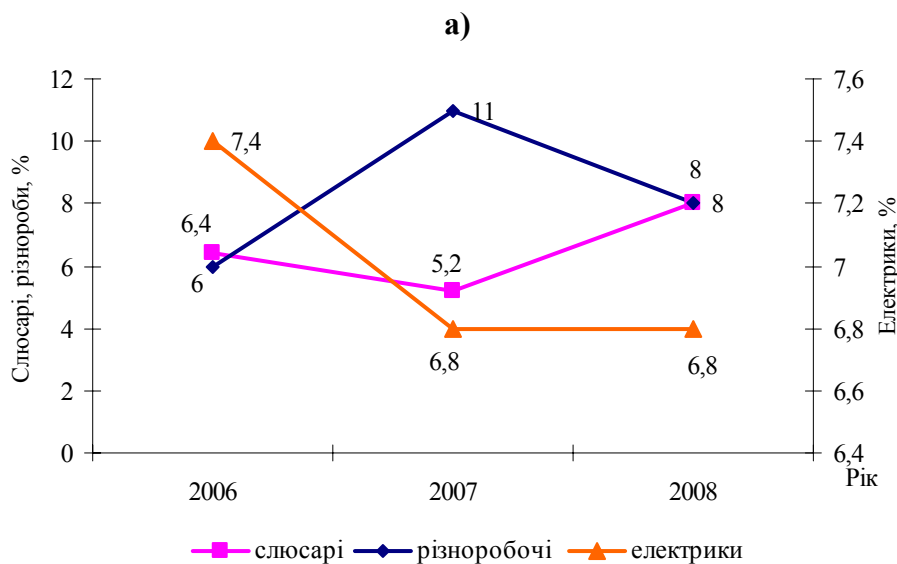
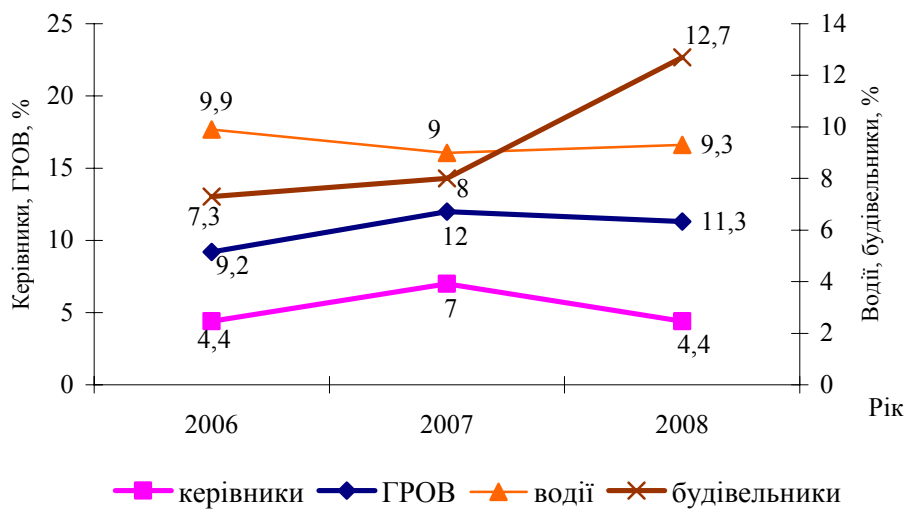

Рис. 5. Динаміка кількості загиблих працівників за основними професіями

Виявлено, що навчання за професією чи видом роботи, під час виконання якої стався нещасний випадок зі смертельним наслідком,

проходили лише 70,1 % загиблих, вступний інструктаж – 86,5 %, первинний – 77,9 %, повторний – 68,4 % (табл. 5).

Такі дані ще раз підтверджують висновки, наведені авторами у роботі [4] про те, що певною мірою зазначені заходи або проводяться формально, або надана працівникам у процесі здійснення цих заходів інформація в подальшому ігнорується. Визначено, що 40,2 % загиблих не проходили цільовий інструктаж.

Порівняно з 2007 роком кількість загиблих, які не проходили навчання за професією чи видом роботи зменшилась (23,9 % проти 24,6 %).

Таблиця 5

Дані про навчання та інструктажі у загиблих працівників за 2008 рік

Дані про навчання та інструктажі	Навчання за професією чи видом робіт, %	Інструктажі, %			
		вступний	первинний	повторний	цільовий
не проведено	23,9	13,1	16,5	14,7	40,2
не потрібно	6,0	0,5	5,6	17,0	39,5
проведено	70,1	86,5	77,9	68,4	20,3
Всього	100	100	100	100	100

Результати дослідження свідчать, що за 2008 рік відсоток загиблих працівників, які перебували в стані алкогольного сп'яніння, становить 16 %, тоді як у 2007 році цей показник становив 21 %.

Список літератури

1. Єсипенко А.С., Сліпачук О.А., Романенко Н.В. Стан виробничого травматизму в Україні за видами економічної діяльності // Інформаційний бюлетень з охорони праці. – К.: ННДІПБОП. – 2008. – № 1. – С. 14–16.

2. Мітюк Л.О., Арламов О.Ю., Романенко Н.В. Стан виробничого травматизму за 2006 рік // Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки: Перша наук.-метод. конф., Київ, 27 листопада 2007 р. – Київ, 2007. – С. 6–7.

3. Єсипенко А.С., Романенко Н.В., Мелік-Шахназаров Л.Ш. Аналіз виробничого травматизму в Україні за 2004 рік // Інформаційний бюлетень з охорони праці. – К.: ННДІОП, 2005. – № 2. – С. 14–19.

4. Єсипенко А.С., Романенко Н.В., Мелік-Шахназаров Л.Ш., Мітюк Л.О. Комплексна оцінка сучасного стану виробничого травматизму в Україні // Охорона праці та соціальний захист працівників: Міжнар. наук. конф., Київ, 19-21 листопада 2008 р. – К., 2008. – С. 145–148.

Відповіді до кросворда. За горизонталлю: 7.Етнограф. 9.Анклав. 10.Опір. 11.Гірокомпас. 12.Унікум. 14.Декольте. 15.Пеленг. 16.Картон. 19.Хлорофіл. 21.Аврора. 23.Стоматолог. 24.Факт. 25.Тротил. 26.Мерзлота. **За вертикаллю:** 1.Степан. 2.Гофр. 3.Драгоман. 4.Баскак. 5.Акумулятор. 6.Карантин. 8.Фарада. 13.Калориметр. 15.Політура. 17.Авангард. 18.Слалом. 20. „Фитиль”. 22.Ракета. 24.Філе.

ПІДВИЩЕННЯ БЕЗПЕКИ БУКСИРУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

В.І.Левченко, О.А.Сліпачук (ННДІПБОП)

Чинні Правила дорожнього руху (розділ 23) [1] дають можливість здійснювати буксирування транспортних засобів із застосуванням як жорсткого, так і гнучкого зчеплення.

На практиці жорстке зчеплення використовується, як правило, при транспортуванні грузових та спеціальних автомобілів. Легковий транспорт, який необхідно доставити до місць стоянки або ремонту, здебільшого буксирується із застосуванням гнучкого зчеплення.

Гнучке зчеплення має невеликі габарити, не потребує особливих умов зберігання в самій машині, легке та зручне в використанні, що безумовно є перевагами. Однак таке зчеплення не завжди безпечне при застосуванні і йому притаманні певні суттєві недоліки.

Під час транспортування автомобіля на гнучкому зчепленні його водій повинен бути надзвичайно уважним, слідкувати за дистанцією між автомобілями (своїм і ведучим), тобто весь час перебувати в напруженому стані. В іншому випадку, за певних умов, транспортування на гнучкому зчепленні може створювати загрозові ситуації на дорозі.

Це впливає з аналізу матеріалів розслідування нещасних випадків, що сталися під час ДТП. Наприклад, 12 липня 2008 року в автотранспортному підприємстві м. Кам'янець-Подільський під час буксирування із використанням гнучкого зчеплення несправного мікроавтобуса іншим мікроавтобусом стався нещасний випадок. Під час руху у несправному мікроавтобусі за кермом машини помер водій, у наслідок чого автобус втратив керування і почав рухатись на полосу зустрічного руху. Надзвичайним зусиллям водій ведучої машини вирівняв рух причіпного мікроавтобуса. Від різкої зміни відносної швидкості між мікроавтобусами обірвалось гнучке зчеплення і некерований мікроавтобус з'їхав з дороги на узбіччя та зіткнувся з придорожною спорудою.

Якби в цьому випадку було використане жорстке зчеплення, то це могло б запобігти виникненню непередбаченого випадку. На жаль, через великі габарити жорстке зчеплення не застосовують для буксирування легкового транспорту.

Оскільки випадки, подібні до наведеного вище, не поодинокі, вважаємо, що для буксирування легкового автотранспорту необхідно також застосовувати жорстке зчеплення. Для цього необхідно зробити його з кількох частин, які перед використанням з'єднуються. Якщо таке зчеплення виготовити з труб, то воно буде легким, міцним, компактним та надійним засобом буксирування при виникненні аварійних ситуацій. Виготовлене з розбірних частин жорстке зчеплення можна зберігати в багажнику автомобіля (рис. 1).

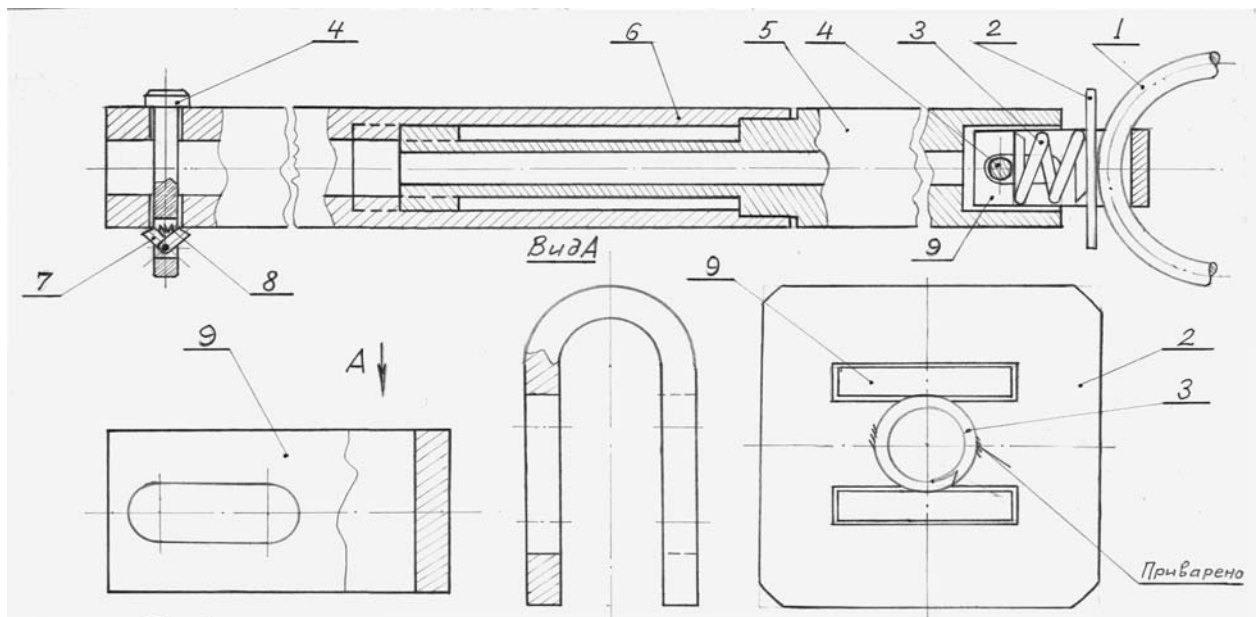

Рис. 1. Жорстке зчеплення для буксирування транспортних засобів

Перед застосуванням жорсткого зчеплення його складові частини з'єднують між собою за допомогою різьбового з'єднання. При цьому деталь 5 має зовнішню різьбу, а деталь 6 – внутрішню.

Петля зчеплення автомобіля (особливо легкового) розташована під бампером і має незначну довжину (деталь 1), що створює певні незручності при зчепленні. Тому додатково передбачено петлю подовження жорсткого зчеплення (деталь 9).

Петля подовження з'єднується з жорстким зчепленням шворнем (деталь 4) з фіксаторами (деталі 7,8). Для пом'якшення передачі зусиль під час буксирування в конструкції зчеплення передбачено амортизатор, який складається з буферної шайби (деталь 2) та пружини (деталь 3), котра приварюється до шайби.

Вважаємо, що використання запропонованого жорсткого зчеплення створить дійсно безпечні умови для буксирування транспортних засобів.

Список літератури

1. Правила дорожнього руху. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306.

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ТА ДОСЛІДНО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ РОБІТ

В.М.Рєпін, канд.техн.наук; І.В.Саляєв, канд.техн.наук (ННДІПБОП)

1. Основні терміни та їх визначення

Основні терміни у сфері науки визначено Законом України „Про наукову і науково-технічну діяльність” від 13 грудня 1991 р. № 1977-ХІІ (із змінами і доповненнями), Інструкцією щодо заповнення форми

державного статистичного спостереження № 3-наука „Звіт про виконання наукових та науково-технічних робіт” (річна форма), затвердженої наказом Держкомстату від 20.08.2007 р. № 306 та іншими нормативними актами.

Зокрема, наведені нижче терміни застосовуються у такому значенні:

наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань;

науково-технічна діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технологій.

Крім того, виділяють ще науково-педагогічну та науково-організаційну діяльності.

Вказані види діяльності здійснюються через:

фундаментальні наукові дослідження – наукова теоретична та (або) експериментальна діяльність, спрямована на одержання нових знань про закономірності розвитку природи, суспільства, людини, їхнього взаємозв’язку. Результатом їх виконання є гіпотези, теорії, методи тощо, а також рекомендації щодо проведення прикладних досліджень для визначення можливостей практичного використання одержаних наукових результатів, наукові публікації тощо;

прикладні наукові дослідження – наукова та науково-технічна діяльність, спрямована на одержання і використання знань для практичних цілей. Вони визначають можливі шляхи використання результатів фундаментальних досліджень, нові методи розв’язання проблем, сформульованих раніше;

науково-технічні розробки – це систематичні роботи (конструкторські, проектні, технологічні), що базуються на існуючих знаннях, отриманих у результаті досліджень і/чи практичного досвіду, і направлені на створення нових матеріалів, продуктів, процесів, пристроїв, послуг, систем чи методів, а також створення дослідних зразків, їхнє випробування, підготовку робочих інструкцій, рекомендацій тощо щодо застосування нововведень.

До наукових досліджень та розробок не належать такі види діяльності: управління дослідженнями та розробками, їх фінансування, маркетингова діяльність, стандартизація, випробування, передпроектні роботи, виробнича діяльність щодо впровадження та інновації; адаптація, підтримка і супровід наявного програмного забезпечення, науково-технічні послуги тощо.

Науково-технічні послуги визначаються як діяльність, що пов’язана з дослідженнями і розробками і сприяє створенню та застосуванню науково-технічних знань. До них належить: діяльність у сфері науково-технічної інформації, патентів, ліцензій, стандартизації, метрології та контролю якості, науково-технічного консультування, розвідування (геологічні, гідрологічні, корисних копалин тощо), збір даних про соціально-економічні явища, супутня діяльність, що сприяє впровадженню науково-технічних розробок у виробництво, тощо.

ННДПБОП здійснює, як правило, прикладні наукові дослідження і розробки та науково-технічні послуги.

Підсумком наукової і науково-технічної діяльності є науково-технічна продукція. Згідно з ДСТУ 3973-2000, науково-технічна продукція – науковий або науково-прикладний результат науково-технічної діяльності, що має корисні властивості та призначений для використання споживачем.

2. Етапи створення науково-технічної продукції.

Повний життєвий цикл науково-технічної продукції складається з наступних етапів:

Ідея – НДР – ДКР – Підготовка і освоєння виробництва – Впровадження.

Основними суб'єктами цього процесу є замовник (споживач) і виконавець (розробник). Замовником виступають центральні і місцеві органи виконавчої влади, коли вони фінансують роботи зі створення науково-технічної продукції, а також може безпосередньо виступати споживач, якому постачатиметься продукція.

Як виконавець виступають науково-дослідні, проектно-конструкторські, технологічні організації, а також науково-дослідні та конструкторські підрозділи підприємств, організацій, установ, фірм тощо.

3. Формулювання „ідеї” і заходи щодо підготовки до її реалізації.

Ініціює створення науково-технічної продукції замовник або виконавець, що здійснюється через оформлення та подання виконавцем заявки на виконання відповідних робіт. Рекомендовані форми заявок на виконання НДР і ДКР наведено у стандартах:

ДСТУ 3973-2000 „Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення”;

ДСТУ 3974-2000 „Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання дослідно-конструкторських робіт. Загальні положення”.

Механізм формування головними розпорядниками бюджетних коштів (замовниками) тематики наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт, окремих їх етапів у межах визначеного ним для цього обсягу видатків державного бюджету та їх проведення на засадах державного замовлення визначено Порядком формування і виконання замовлення на проведення наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт за рахунок коштів державного бюджету, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1084.

Зазначені замовлення виконуються у рамках:

фундаментальних і прикладних досліджень, прикладних розробок у межах видатків державного бюджету з цією метою державним науково-дослідним і науково-технічним установам, вищим навчальним закладам III-IV рівня акредитації;

проектів Державного фонду фундаментальних досліджень;

державних науково-технічних програм і наукових частин державних цільових програм;

програм і проектів у сфері міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва;

інших наукових досліджень, прикладних розробок згідно з потребами економіки та розвитку суспільства.

Відповідно до діяльності ННДПБОП основні прикладні дослідження та розробки виконуються в рамках тематичного плану науково-дослідних робіт, що фінансуються за рахунок коштів загального бюджету, який затверджується щорічно Держгірпромнаглядом.

Інші (госпдоговірні) роботи виконуються ННДПБОП за рахунок коштів спеціального фонду бюджету. Заявки на виконання цих робіт подаються відповідно до вимог конкретного замовника, наприклад:

для Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі – Фонд) відповідно до вимог Порядку розроблення та затвердження заходів з профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, що здійснюються Фондом, затвердженим постановою правління Фонду від 25 квітня 2005 року № 10;

для Держспоживстандарту України на підставі заявок, які надаються ТК 135, діючого на базі ННДПБОП, при формуванні Плану державної стандартизації на відповідний рік.

Заявки на створення науково-технічної продукції у рамках державних цільових програм повинні оформлюватися відповідно до вимог Порядку розроблення та виконання державних цільових програм, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 106.

Початку робіт зі створення науково-технічної продукції передують:

процедури розроблення програм та їх затвердження відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів;

процедури конкурсного відбору виконавців завдань та заходів відповідно до вимог Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2008 р. № 921;

процедури заключення договорів на виконання робіт за формами та в складі документів, які визначає замовник робіт.

Собівартість науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (далі – НДР, ДКР, НДДКР) визначається згідно з Типовим положенням з планування, обліку і калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 1996 р. № 830. Це положення встановлює єдині методичні засади визначення собівартості НДДКР в організаціях, які їх виконують, незалежно від форм власності й господарювання;

процедура державної реєстрації робіт, яка здійснюється відповідно до вимог Порядку державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій, затвердженого

наказом Міністерства освіти і науки України від 25 грудня 2001 р. № 808. Згідно з Порядком обов'язкової державної реєстрації та обліку підлягають відкриті (несекретні) НДДКР, які виконуються організаціями (підприємствами) України, статутна діяльність котрих передбачає проведення НДДКР, а також захищені на спеціалізованих учених радах дисертації.

4. Науково-дослідні роботи (НДР).

НДР виконуються відповідно до вимог державного стандарту ДСТУ 3973-2000, якій установлює загальні правила виконання НДР, у тому числі правила подання заявок на виконання НДР, розроблення ТЗ на НДР та її складові частини, функції учасників НДР, зміст етапів їхнього виконання і приймання, реєстрації НДР та реалізації її результатів. Положення цього стандарту є обов'язковими для НДР, виконання яких повністю або частково фінансується з державного бюджету.

Підставою для проведення НДР є затверджене замовником ТЗ на НДР.

Успішне виконання НДР залежить від вибору напряму досліджень, що здійснюється за допомогою добору, вивчення та узагальнення науково-технічної і патентної документації. Тому бажано виконувати на першому етапі роботи патентні дослідження відповідно до вимог наступних державних стандартів:

ДСТУ 3575-97 „Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення”;

ДСТУ 3574-97 „Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення”.

Результатами НДР є: техніко-економічні обґрунтування щодо створення нової науково-технічної продукції; технічні завдання на ДКР; рекомендації щодо вдосконалення і модернізації існуючої продукції, проекти розроблених стандартів та інших нормативних документів (положень, методик, інструкцій тощо); програми і методики випробувань нових (модернізованих) зразків продукції тощо, а також публікації у вигляді наукових статей, праць, доповідей, повідомлень на науково-технічних конференціях і семінарах.

Результати НДР оформлюються, як правило, у формі звіту про роботу відповідно до вимог державного стандарту ДСТУ 3008-95 „Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення”.

Подання заключного звіту про НДР (або окремого її етапу) до УкрІНТЕІ на облік є обов'язковим у разі виконання робіт за рахунок коштів Державного бюджету й здійснюється відповідно до вимог зазначеного вище Порядку державної реєстрації та обліку відкритих НДДКР.

Порядок передачі та використання науково-технічної продукції здійснюється згідно з порядком, установленим замовником, або згідно з умовами договору на її створення.

5. Дослідно-конструкторські роботи (ДКР).

ДКР виконуються відповідно до вимог державного стандарту ДСТУ 3974-2000, який установлює загальні правила виконання ДКР (ДТР: правила подання заявок на виконання ДКР; розроблення ТЗ на ДКР та її складові частини; зміст робіт на стадіях та етапах ДКР; функції її учасників; правила реєстрації та реалізації її результатів. Вимоги цього стандарту є обов'язковими для ДКР, виконання яких повністю або частково фінансується з державного бюджету.

Порядок розроблення науково-технічної продукції визначається ТЗ на ДКР, який затверджує замовник.

Патентні дослідження, відповідно до вимог вказаних вище державних стандартів, бажано виконувати і для стадії ДКР.

Результатом ДКР є технічна документація та технологія виготовлення дослідних зразків (дослідних партій): виробів нової техніки, приладів, апаратури і технологічних засобів, машин, систем, комплексів, речовин, нових матеріалів та обладнання для їхнього виробництва; автоматизованих систем; програм та програмних продуктів для обчислювальних машин, систем і комплексів; модернізації техніки, існуючих приладів та апаратури, з метою підвищення їхніх функціональних показників і властивостей.

Реалізація результатів ДКР – це передача на впровадження у виробництво створеної науково-технічної продукції. Цей процес проходить згідно зі стандартами:

ГОСТ 15.001-88 „Система разработки и постановки продукции на производство. Продукция производственно-технического назначения”;

ГОСТ 15.009-91 „Система разработки и постановки продукции на производство. Непродовольственные товары народного потребления”;

ДСТУ 3627-97 „Вироби медичні. Розроблення і запровадження у виробництво. Основні положення”;

ДСТУ-Н4486:2005 „Система конструкторської документації. Настанови щодо типової побудови технічних умов”;

ДСТУ 3278-95 „Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Основні терміни та визначення”.

Крім того, є окремі акти, що регламентують відповідні процедури в галузях, наприклад:

КД 12.10.002-96 „Порядок розроблення та поставлення на виробництво виробів вугільного машинобудування”;

КНД 6-001-2000 „Положення про технологічні регламенти для виробництва продукції на підприємствах (в організаціях) хімічної промисловості” тощо.

Державну реєстрацію та облік ДКР виконують відповідно до вимог зазначеного вище порядку.

Порядок передачі науково-технічної продукції на впровадження визначається вимогами чинного законодавства, рекомендаціями приймальної комісії з урахуванням призначення розробки і здійснюється, як правило, згідно з умовами договору на її створення та його складовими (технічним завданням, календарним планом).

В окремих випадках передача розробок на впровадження може здійснюватися за спеціальними договорами: ліцензійними договорами, договорами про трансфер (передачу) технологій тощо. Визначення розробки та передача її на впровадження як інноваційного продукту здійснюється відповідно до вимог наступних нормативно-правових актів:

Закон України „Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” від 14.09.2006 р. № 143-У;

Порядок державної реєстрації інноваційних продуктів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.2003 р. № 1474;

Методика проведення державної експертизи інноваційних проектів затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 21.02.2008 р. № 114.

Заходи щодо передачі суб'єктам господарювання (користувачам, споживачам) науково-технічної продукції для практичного застосування повинно здійснюватися з дотриманням прав та економічних інтересів замовника робіт, виконавців і власників майнових та особистих немайнових прав на об'єкти технологій і об'єкти права інтелектуальної власності, створених у процесі виконання НДДКР, зокрема, на об'єкти авторського права, промислової власності, технологічні знання тощо й регулюються Законами України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”, „Про охорону прав на промислові зразки”, „Про авторське право і суміжні права”.

ОХОРОНА ПРАЦІ НА АЗС

НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА АЗС

Л.О.Мітюк, канд. техн. наук, С.Бручковська (НТУУ „КПІ”),

А.А.Нестер, канд. техн. наук

(Хмельницький національний університет)

Управління охороною праці на автозаправних станціях (АЗС) – це підготовка, прийняття рішень щодо здійснення технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, направлених на забезпечення безпеки праці працюючих і збереження навколишнього середовища та здоров'я людей, які живуть у безпосередній близькості від АЗС, що є об'єктами підвищеної небезпеки. Одним із найважливіших елементів процесу управління охороною праці є приналежність підприємства, хоча при цьому також потрібно брати до уваги державний та галузевий рівні.

За роки незалежності в Україні значною мірою зросла кількість автозаправних станцій, які в містах розташовані на невеликій відстані від житла. Проте автозаправні станції належать до потенційно небезпечних об'єктів, що несуть реальну загрозу виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру, господарська діяльність на яких може призвести до аварій з непоправними наслідками. Це ставить нові завдання перед власниками та обслуговуючим персоналом АЗС щодо убезпечення від виникнення нештатних ситуацій.

Протягом останніх років на АЗС постійно зростають ризики виникнення техногенних аварій, загибелі або травмування чи завдання шкоди здоров'ю громадянам через недосконалість техніки і технологій, зношеності обладнання, масових порушень правил експлуатації технічних засобів. Виникає необхідність у створенні досконаліших заходів із запобігання аварій на АЗС, більшість з яких, як правило, з тяжкими наслідками.

Загальний енергетичний потенціал вибухонебезпечності блоку АЗС, характеризується сумою енергій адіабатичного розширення парогазової фази повного згорання парів за рахунок внутрішньої та зовнішньої енергій при аварійному розкритті блоку (АРБ) і визначається формулою [1]:

$$E = E^I_1 + E^I_2 + E^{II}_1 + E^{II}_2 + E^{II}_3 + E^{II}_4, \text{ кДж},$$

де E^I_1 – сума енергій адіабатичного розширення та згорання парогазової фази (ПГФ), безпосередньо в аварійному блоці;

E^I_2 – енергія згорання ПГФ, яка надходить до розгерметизованої ділянки, від суміжних об'єктів (блоків);

E^{II}_1 – енергія згорання ПГФ, яка утворюється за рахунок перегріву рідкої фази (РФ) блоку, що розглядається, і надходить від суміжних об'єктів за час τ (з моменту АРБ до повного спрацювання арматури, яка відключає аварійний блок);

E^{II}_2 – енергія згорання ПГФ, яка утворюється з рідкої фази за рахунок тепла екзотермічних реакцій, що припиняються при аварійному розкритті блоку;

E^{II}_3 – енергія згорання ПГФ, яка утворюється з рідкої фази за рахунок теплоприпливу від зовнішніх теплоносіїв;

E^{II}_4 – енергія згорання ПГФ, яка утворюється з пролітої на тверду поверхню рідкої фази за рахунок тепловіддачі від навколишнього середовища.

Дані розрахунку енергетичного потенціалу, виконаного згідно з НАОП 1.3.00-1.01-88 „Общие правила взрывобезопасности для взрывопожароопасных химических, нефтехимических и нефтеперерабатывающих производств”, 1998 р., на одній із АЗС Хмельницької області свідчать про те, що потенціал вибухонебезпечності на ній є таким, що це може призвести до певних руйнувань і становить серйозну загрозу життю та здоров'ю людей [2].

Про те, що без регулювання діяльності у сфері поводження з потенційно небезпечними об'єктами не обійтися, засвідчив досвід інших країн. Ще на початку 90-х років Європейська спільнота розробила низку міжнародних угод, спрямованих на запобігання промисловим аваріям [3].

Україна дійшла цього висновку значно пізніше. Сьогодні до Державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки уже внесено 5100 об'єктів, які належать 2284 суб'єктам. Серед цих об'єктів домінують нафтобази й АЗС (45 %).

Відповідно до типового Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій, затвердженого наказом Комітету з нагляду за охороною праці від 17 червня 1999 р. № 112, для всіх об'єктів підвищеної небезпеки розробляються заходи щодо запобігання виникненню аварій, зокрема, аварій на автозаправних станціях. Удосконалення існуючих заходів приведе до зниження кількості аварій на АЗС та рівня травматизму працюючих, які обслуговують автозаправну станцію [4].

Основними видами робіт, пов'язаними з небезпечними речовинами, є приймання, зберігання і заправка паливно-мастильними матеріалами пересувних автотранспортних засобів. Саме цей перелік основних небезпечних процесів для автозаправної станції – приймання, зберігання та торгівля нафтопродуктами і є основним джерелом нещасних випадків, що виникають та несуть загрозу працівникам, клієнтам, завдають шкоду довкіллю.

При проведенні аналізу небезпек експлуатації АЗС, які можуть призвести до аварії та вибухів, необхідно враховувати такі фактори:

- хімічні і фізичні властивості бензину та дизельного палива;
- конструктивні особливості обладнання, які обумовлюють наявність небезпек для цього обладнання;
- значення параметрів процесів приймання, зберігання, циркуляції, видачі, використання небезпечних речовин;
- фактичний стан обладнання об'єктів обстеження, умов його експлуатації;
- розташування підприємства у межах населеного пункту (з урахуванням відстаней, чисельності населення, яке проживає на суміжній території), наявності водойм і річок, висоти забудови навколишньої території;
- технічні та організаційні можливості об'єктів обстеження та підприємства в цілому щодо запобігання переходу аварійної ситуації в аварію та локалізації наслідків аварії, що сталася.

На сучасній АЗС небезпечним є таке обладнання: автомобільна цистерна, підземний склад рідкого палива, паливо-роздавальні колонки.

Найбільшу потенційну небезпеку являє руйнування (порушення герметичності) автоцистерн із викидом бензину (можливість залпового викиду великої кількості бензину). Місце для автоцистерни під розвантаження, як правило, не обладнане захисними спорудами з метою обмеження площі чи локалізації можливого викиду або проливу рідкого

палива. Технологічною причиною порушення герметичності цистерни може бути підвищення тиску в цистерні та його вихід за межі критичних значень, механічне зношення резервуару цистерни або аварійна ситуація транспортного характеру (зіткнення чи перевертання заповнених паливом цистерн), яка супроводжується масовим викидом (пролиттям) рідкого палива.

Підвищений тиск у заповненій цистерні може створюватися в результаті припливу тепла ззовні в поєднанні з відмовами у роботі стравлюючого клапану за відсутності контролю за його станом. Різке підвищення тиску в цистерні може виникнути в результаті вибуху суміші парів бензину з повітрям у вільному об'ємі цистерни. „Ініціатор” вибуху утворюється при наявності електростатичного заряду, що, в свою чергу, можливе за відсутності або несправності заземлення автоцистерни, а також у разі порушень правил пожежної безпеки. Таке поєднання факторів можна вважати малоімовірним, однак цілком такий випадок виключати недоцільно.

У разі, коли утворюється вибухопожежонебезпечна концентрація суміші парів бензину з повітрям в присутності „ініціатора”, суміш вибухає. Розміри зони ураження вибуховою хвилею залежать від маси вибухонебезпечної суміші парів бензину, яка, в свою чергу, залежить від маси проливу. Вибух всередині автоцистерни за розмірами вражаючих факторів є менш небезпечним, ніж вибух над проливом великої кількості бензину, але можливі наслідки такої аварії також можуть набути катастрофічного характеру.

Розглянемо вибух в автоцистерні. Найбільш небезпечним є випадок вибуху суміші парів бензину з повітрям у порожній цистерні після її зливу; це швидше за все, може трапитись, коли об'єм (маса) вибухонебезпечної суміші максимальний. Утворення вибухонебезпечної суміші у цистерні під час її зливу найбільш імовірно, тому що у цьому випадку вільний об'єм, який утворюється в резервуарі автоцистерни, заповнюється повітрям.

Більшу частину АЗС обладнано підземними сховищами зберігання палива, призначених для зберігання нафтопродуктів.

Перелік можливих аварій: порушення герметичності резервуарів, пролив нафтопродуктів з резервуару в ґрунт, забруднення підземних вод, утворення і вибух суміші бензину з повітрям в резервуарі.

Ознаки аварії: звук вибуху, надлишковий тиск ударної хвилі, розлітання уламків, полум'я, дим.

Рідке паливо, пролите при порушенні герметичності сховищ, всмоктується у ґрунт, яким засипані сховища, тим самим уповільнюється його випаровування, і створюється можливість локалізації та вивезення пролитого ГСМ разом із ґрунтом, що запобігає утворенню вибухопожежонебезпечної ситуації.

Найбільш імовірною причиною порушення герметичності резервуарів і сховищ є корозійне зношення, яке проходить більш інтенсивно у разі несправної системи захисту від слабких струмів.

(Продовження статті див на стор.39)

ОПЫТ ЛАТВИИ В СБЛИЖЕНИИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ЕС В СФЕРЕ ЗДОРОВЬЯ И БЕЗОПАСНОСТИ РАБОТНИКОВ

Ренарс Люсис,

эксперт Министерства Благосостояния Республики Латвия

За последние два десятилетия система обеспечения здоровья и безопасности работников (ЗБР) Латвии претерпела существенные изменения. Ее преобразование из системы охраны труда Советского Союза в систему ЗБР Европейского Союза (ЕС) потребовало внесения целого ряда изменений в различных сферах, включая законодательство, систему ЗБР и философию.

Совершенствование системы ЗБР набрало темп в последние годы благодаря разработке новых законодательных актов, обучению и информированию работодателей, работников и широкой общественности о вопросах здоровья и безопасности на работе, укреплению социального диалога, росту административных возможностей, повышению эффективности функционирования Государственной трудовой инспекции, а также сотрудничеству со странами-членами ЕС в рамках различных проектов.

Совершенствование законодательства в сфере ЗБР и его гармонизация с соответствующими требованиями законодательства ЕС стали важными шагами вперед на пути к повышению стандартов ЗБР в Латвии, но в то же время эти шаги показали, что изменение отношения и поведения работодателей, работников и широкой общественности – это процессы, требующие больших затрат времени. Поэтому соблюдение законодательства в сфере ЗБР все еще остается серьезной задачей, с которой сталкиваются органы управления в сфере ЗБР, над решением которой необходимо упорно работать.

Преобразование системы ЗБР в Латвии, требуемые концептуальные изменения

Когда в 1995 г. Латвия подписала с Европейским Союзом соглашение о вступлении в ЕС и о гармонизации национального законодательства с законодательством ЕС, по вступлению данного соглашения в силу в 1998 г. начался перенос директив ЕС в национальное законодательство, что, в свою очередь, оказало значительное влияние на систему ЗБР и политику Латвии.

В связи с историческим развитием Латвии и экономической ситуацией в стране ее философия, подходы, поведение по отношению к вопросам ЗБР до вступления в ЕС были сопоставимы с ситуацией в Российской Федерации.

В стране применялись строгие и подробно регламентированные требования законодательства по охране труда, и в большинстве случаев эти требования оказывались даже выше, чем требования, предъявлявшиеся в ЕС. Однако фактическая ситуация была далека от требуемой законодательством, и хотя существующие требования обеспечивали высокий уровень защиты здоровья и безопасности работников, на практике работники подвергались очень высоким рискам.

Поскольку услуги здравоохранения были бесплатными, и работники получали различные льготы и компенсации за работу во вредных и опасных условиях труда, то эта система казалась очень гуманной. Однако ценой, которую работники платили за эту систему, было их собственное здоровье.

В условиях рыночной экономики, когда правительство также вынуждено считать свои доходы и расходы, система здравоохранения становилась все более и более дорогостоящей, и правительство больше не могло себе позволить бесплатные услуги здравоохранения для всех. В начале 90-х годов люди начали понимать цену своего здоровья, но поскольку механизм компенсаций все еще продолжал функционировать, многие по-прежнему не беспокоились о профилактике, здоровье и безопасности на работе. Профсоюзы требовали компенсаций, а не принятия превентивных мер, а работодатели были обязаны выплачивать эти компенсации независимо от того, какие усовершенствования они ввели в сфере обеспечения здоровья и безопасности работников (ЗБР).

В законодательных актах был закреплен список профессий с опасными и вредными для здоровья условиями труда, требующими от работодателей выплаты компенсаций и обеспечения других льгот для работников этих профессий. Это, конечно, никоим образом не способствовало повышению мотивации работодателя инвестировать средства в улучшение условий труда, поскольку перечень этих профессий продолжал действовать, и он все равно вынужден был выплачивать компенсации даже в случае улучшения условий труда и профилактики рисков.

Поэтому такого списка работ или профессий, которые по определению являются вредными и опасными, не могло больше существовать. Каждую ситуацию необходимо было рассматривать индивидуально, прежде всего, проводя оценку рисков с тем, чтобы установить, какие защитные или превентивные меры лучше принять. В каждой профессии или работе, выполняемой на двух разных предприятиях, ситуации никогда не будут похожи, прежде всего потому, что работники неодинаковы. Поэтому в каждом отдельном случае необходимо проводить индивидуальную оценку рисков и определять наиболее подходящие защитные или превентивные меры, которые должны быть приняты до или во время работы.

Помимо финансовых компенсаций, работники имели право на получение других привилегий в случае, если они работали по профессиям с вредными или опасными условиями труда, например, ранний выход на

пенсию, получение различных продуктов, таких как молоко, минеральная вода и т.д. И работники верили, что такие меры были адекватны потере здоровья на рабочем месте, поскольку получение этих привилегий было утверждено как общепринятый стандарт.

При существовании такой философии в сфере ЗБР было крайне трудно перейти к введению совсем иного подхода ЕС, подхода, который требовал профилактики профессиональных рисков и запрещал систему компенсаций, включая списки профессий с вредными и опасными условиями труда. Рамочная Директива ЕС предложила новые принципы, такие как:

- предотвращение рисков;
- оценка тех рисков, которых нельзя избежать;
- борьба с рисками в источнике их зарождения;
- приспособление рабочего места индивидуально к работнику, особенно это касается дизайна рабочих мест;
- развитие на уровне технического прогресса;
- замена опасного неопасным или менее опасным;
- разработка всеобъемлющей общей политики в сфере профилактики;
- приоритет мерам коллективной защиты перед мерами индивидуальной защиты;
- предоставление соответствующих инструкций работникам.

От компенсаций к профилактике рисков

Работодатели привыкли компенсировать причиняемый вред, а не заниматься профилактикой рисков, а работники привыкли приспособляться к тем условиям труда, которые им предлагались, и получать компенсации за вред, причиняемый их здоровью. Конечно, введение превентивного подхода было невозможно при существовании перечня вредных и опасных профессий, поэтому было принято решение отменить этот перечень. Это первый шаг, который был предпринят, но сама по себе отмена данного перечня не могла автоматически улучшить ситуацию в профессиях, приведенных в нём. Это вызвало естественный протест со стороны работников этих профессий, поскольку условия их труда не улучшились, они должны были продолжать работать, потеряв свои компенсации, к которым привыкли.

Это было очень болезненным моментом для работников, так как они чувствовали, что с ними обошлись несправедливо. Отмена данного перечня была необходимым шагом на пути к введению превентивного подхода, однако это могло быть достигнуто и путем применения плавного, поэтапного подхода с тем, чтобы люди могли реально ощутить некоторые улучшения в условиях труда, а не только потерю своих компенсаций. Ощущался недостаток и подготовительно-разъяснительной работы, поэтому работники не были подготовлены к этим переменам, так жёстко отразившимся на их благосостоянии. Кроме того, подход Трудовой

инспекции по отношению к предприятиям был довольно терпимым и предоставлял им определенное время на улучшение условий труда. Несомненно, это также и экономический вопрос, потому что проявление чрезмерной активности при закрытии большого количества предприятий из-за того, что условия труда на них вдруг перестали быть достаточно хорошими, оказало бы серьезное влияние на рост безработицы и оставило работников, занятых в этих компаниях, без средств существования вообще.

Министерство Благосостояния (МБ) Республики Латвия, отвечающее за социально-трудовые вопросы, получило большое количество писем от работников и даже профсоюзов относительно отмены этого перечня. В своих ответах на эти письма оно могло лишь упомянуть о требованиях институтов ЕС, а также о превентивном подходе, который должен прийти на смену компенсациям, ведь на то время у Министерства еще не было «доктрины», как быстро улучшить условия труда в этих вредных и опасных профессиях, что в ряде случаев требовало и от компаний значительных финансовых инвестиций.

Для содействия введению превентивного подхода и оценки рисков помимо законодательной деятельности был предпринят ряд мер в области обучения и информирования, начиная с информационных материалов по оценке рисков, семинаров для работодателей и специалистов по ЗБР, информационно-контрольных кампаний и т.д. Однако необходимо признать, что основная часть информационной деятельности была проведена непосредственно после вступления в силу законодательных актов, поэтому реализация превентивного подхода продолжает оставаться серьезной задачей для органов по труду.

Для того, чтобы отменить ранний выход на пенсию для профессий с вредными и опасными условиями труда, был применен поэтапный подход. Перечень таких профессий все еще действует, но каждый год, начиная с 1996 г., возраст для выхода на пенсию увеличивается на полгода. Таким образом, пенсионный возраст для профессий, упомянутых в перечне, будет расти, пока не достигнет нормального пенсионного возраста в стране (62 года). Например, женщины, которые работали во вредных или опасных условиях труда, сейчас могут выходить на пенсию в возрасте 51 года (в 1996 г. возраст раннего выхода на пенсию для женщин составлял 45 лет). Такой подход позволяет провести менее болезненные преобразования при переходе к превентивному подходу и обеспечить возможность, чтобы лица, уже работавшие во вредных и опасных условиях труда до 1996 г., могли раньше выходить на пенсию.

От «стандартной безопасности» к гибкому и адаптивному подходу

В прежней системе, где вопросы здоровья и безопасности работников регулировались законодательством очень строго и очень подробно, люди привыкли воспринимать эту систему как «стандартную», и никто не задавал вопросов. Подобный подход, конечно, имеет много преимуществ, поскольку тебе рассказывают обо всем, и все, что тебе нужно – это лишь

четко следовать предписаниям и инструкциям. Но, с другой стороны, система, где все до мельчайших деталей регулируется подробнейшим образом и не предусмотрено никакой гибкости, может стать ловушкой для тех компаний, которые хотят применять новые технологии, когда не требуется следовать прежним стандартам безопасности, но которые обязаны делать это согласно законодательству. Другим существенным недостатком прежней системы было то, что люди привыкли полагаться только на предписания и забывали думать самостоятельно. Они привыкли к тому, что кто-то скажет им что делать, а не принимать самостоятельные решения. Сфера здоровья и безопасности является довольно сложной, поэтому необходимо консультироваться, как решить тот или иной вопрос, но должно оставаться место и для гибкости, поскольку ситуация может сильно отличаться даже в пределах одной отрасли, даже при работе на схожем оборудовании.

Прежние стандарты в сфере ЗБР содержали подробные требования, которых работники были обязаны придерживаться. Система «стандартной безопасности» отрицала индивидуальные различия и между людьми, и между ситуациями. Все должно было соответствовать прописаным очень подробным нормам, включая людей. Поэтому потребовались серьезные усилия для того, чтобы объяснить, что рабочее место должно быть приспособлено к потребностям людей, что существует индивидуальная разница, а не наоборот.

Еще труднее оказалось повернуть мышление работодателей от правовой системы, в которой все для них уже прописано, к системе с более общими нормами, где каждому необходимо думать о том, что является более подходящим и достаточным для него. Такая система предоставляет работодателю больше гибкости и одновременно наделяет его большей ответственностью, требует гораздо больше знаний и понимания системы ЗБР. В подобной системе оценка рисков играет ведущую роль и является основой для всех действий и мер, принимаемых в целях обеспечения безопасности. Безусловно, должны существовать пределы воздействия факторов риска, устанавливаемые правительством, однако такие вопросы, как необходимое количество работников, соответствующие меры защиты и т.д. должны определяться самим работодателем с учетом характера деятельности и размера компании.

От формальных инструкций к практическим шагам

Соответствующее инструктирование работников является еще одним важным принципом превентивного подхода ЕС. Во времена Советского Союза наличие инструкций также строго требовалось законодательством и контролировалось Трудовой инспекцией. Хотя изначально идея была правильной, но роль инструктирования, а также то, как оно проводилось во времена Советского Союза и после, свидетельствует о неправильном и деформированном подходе.

В связи с неправильным пониманием истинной цели инструктирования, а также из-за строгого контроля со стороны Трудовой инспекции, работодатели проводили так называемые «формальные инструктажи». Такое инструктирование стало настолько популярным среди компаний и так укоренилось, что сейчас уже действительно трудно изменить отношение и понимание правильного применения и целей инструктирования. Инструктажи проводились на бумаге, в каждой компании велись журналы инструктажей, где каждый работник должен был расписываться после того, как он/она прошёл инструктаж. На практике в большинстве случаев инструктирование не проводилось вообще, работникам просто давали читать инструкции, а в худшем случае просто предлагали расписываться в журналах о проведении инструктажа. Печальный момент состоял еще и в том, что Трудовая инспекция определенным образом стимулировала такой подход, уделяя больше внимания этим журналам и подписям, чем практическим знаниям работников, производству работ и применяемым методам работы.

Работники также привыкли к такой системе и теперь, если какой-либо опытный работник менял работу и переходил в компанию, которая применяла правильный подход к инструктированию и реально хотела объяснить работникам те риски, с которыми они могли столкнуться при работе, а также методы работы, которым они должны были следовать, и правильное применение средств защиты, то такой работник мог, по меньшей мере, растеряться, а в худшем случае просто проигнорировать такое инструктирование и полагаться лишь на свои собственные знания и навыки.

В целях изменения отношения к инструктированию как работодателей, так и работников и достижения такого уровня, когда инструктирование проводится снова на практике, а не на бумаге, был проведен ряд информационных мероприятий, в основном в форме семинаров и конференций, однако все это привело в предыдущие годы лишь к незначительным изменениям, и проблема «формальных инструкций» все еще остается одной из наиболее важных. Изменение подхода Трудовой инспекции от контроля документов к контролю работников на рабочем месте могло бы внести большой вклад в улучшение понимания целей и потребностей инструктирования как среди работодателей, так и среди работников.

Законодательные акты в сфере ЗБР в Латвии

Основным законом в сфере ЗБР является Закон об охране труда, который был принят Парламентом 20 июня 2001 г. и вступил в действие 1 января 2002 г. Закон об охране труда полностью переносит Рамочную Директиву ЕС 89/391/ЕЕС в национальное законодательство в сфере ЗБР.

Другими важными законами в сфере ЗБР, которые необходимо упомянуть, являются Закон о труде, Закон о государственной трудовой инспекции, Закон о техническом наблюдении за опасным оборудованием.

Существует также ряд законов, имеющих прямое или косвенное отношение к вопросам ЗБР, например, Закон о социальном страховании от несчастных случаев и профессиональных заболеваний, Закон о химических веществах и химических соединениях и т.д. Однако в данной публикации рассматриваются в основном законодательные акты в сфере ЗБР.

Существует около 30 Постановлений Кабинета в сфере обеспечения здоровья и безопасности работников (ЗБР), принятых на основе Закона об охране труда. Большинство из них осуществляет перенос индивидуальных (дочерних) директив ЕС в сфере ЗБР в национальное законодательство. Помимо Постановлений Кабинета, транспонирующих директивы ЕС в сфере ЗБР в национальное законодательство, существуют и другие Постановления Кабинета, играющие важную роль в системе законодательства в сфере ЗБР, а именно:

Постановление Кабинета № 379, принятое 23 августа 2001 г., о процедурах осуществления внутреннего надзора над рабочей средой;

Постановление Кабинета № 99, принятое 8 февраля 2005 г., о типах коммерческой деятельности, при которых работодатель должен привлекать компетентную службу;

Постановление Кабинета № 101, принятое 8 февраля 2005 г., о требованиях к компетентным службам и компетентным специалистам в вопросах охраны труда и процедурах оценки компетенции;

Постановление Кабинета № 585, принятое 9 августа 2005 г., о процедурах расследования и регистрации несчастных случаев на производстве.

Хотя данные положения не осуществляют переноса требований специальных директив ЕС в сфере ЗБР, тем не менее, они являются очень важными для формирования системы ЗБР. Постановление Кабинета № 379 об осуществлении внутреннего надзора над рабочей средой наряду с Законом об охране труда являются краеугольными камнями системы управления охраной труда. В постановлениях описывается, как должна развиваться и поддерживаться система ЗБР на предприятиях, включая такие шаги как:

- 1) планирование ЗБР;
- 2) оценка рисков в рабочей среде;
- 3) план превентивных мер;
- 4) контроль и непрерывное совершенствование.

Оба Постановления Кабинета № 99 и № 101 закладывают основу для системы услуг в сфере ЗБР в соответствии со Статьей 7 Рамочной Директивы ЕС о вопросах ЗБР (89/391/ЕЕС).

Как уже упоминалось ранее, в сфере ЗБР существует ряд стандартов: большинство из них добровольные, однако некоторые являются обязательными. Большинство стандартов основано на EN и ISO, поэтому их свободное существование не может быть обеспечено, но существует и ряд чисто национальных стандартов, например, Профессиональный предел подверженности воздействию химических веществ в рабочей среде, и

может быть обеспечен бесплатный доступ, по меньшей мере, к этим упомянутым стандартам.

В Интернете существует ряд вебсайтов, где можно найти законодательство в сфере ЗБР. Обеспечен бесплатный доступ к некоторым сайтам (официальный вебсайт Кабинета Министров, Парламента – www.likumi.lv).

К моменту, когда было принято политическое решение о вступлении в ЕС и Соглашение о присоединении Латвии к ЕС было подписано в Люксембурге в 1995 г. (вступило в силу с 1998 г.), существовало лишь совсем немного национальных законодательных актов в сфере ЗБР. Ситуация, когда существовало немного лишь самых общих положений по вопросам ЗБР, была неблагоприятной для здоровья и безопасности работников, поскольку безопасность работников была защищена лишь общими нормами, которые не могли быть достаточными для того, чтобы заставить работодателей улучшать условия труда. Однако с точки зрения сближения законодательства это делало процесс транспонирования *acquis communitaire* ЕС даже проще, поскольку в большинстве случаев не было необходимости в изменении или пересмотре существующих положений, нужно было просто разработать новые положения, которые отвечали бы требованиям ЕС. Однако существовали и некоторые исключения, и транспонирование Рамочной Директивы ЕС по ЗБР было одним из них, поэтому ее перенос будет взят за образец транспонирования, включая методологию и калькуляцию экономических затрат.

Политические решения и действия, предпринятые в целях транспонирования *acquis communitaire* ЕС в сфере ЗБР в национальное законодательство

Процесс транспонирования *acquis communitaire* ЕС в сфере ЗБР начался непосредственно после вступления в силу в 1998 г. Соглашения о вступлении Латвии в ЕС, посвященного сближению законодательства. *Белая Книга* ЕС «Подготовка ассоциированных стран Центральной и Восточной Европы к интеграции во внутренний рынок ЕС» (принятая в 1995 г.) была использована в качестве основы для транспонирования законодательства ЕС в правовую систему Латвии. Белая Книга послужила также основой для помощи Латвии в укреплении своих институциональных возможностей и в сближении законодательства. Помощь была предоставлена через ряд проектов PHARE и TAIEХ (Бюро по техническому содействию в обмене информацией).

Эти проекты позволили работникам (МБ и ГТИ) приобрести опыт по управлению трудом, по законодательству ЕС, по оценке его влияния, а также обеспечили практическую техническую поддержку (например, компьютеры) институтам, занимающимся управлением охраной труда (в основном ГТИ) в целях их подготовки к транспонированию и применению *acquis communitaire* ЕС.

На основе Белой Книги Кабинет Министров определил, какое министерство будет отвечать за перенос каких правовых актов (директив) ЕС. Министерство Благосостояния было назначено ответственным за транспонирование *acquis communautaire* ЕС в сфере обеспечения здоровья и безопасности работников (ЗБР). Процесс транспонирования включал перенос Рамочной Директивы ЕС (89/391/ЕЕС), всех дочерних директив и других индивидуальных директив, принятых до Рамочной Директивы, например, директивы по асбесту.

Министерство Благосостояния отвечает за вопросы, связанные с распределением финансовых средств, предусмотренных для интеграционного процесса по ЗБР.

Министерство Благосостояния разрабатывает свои планы по транспонированию *acquis communautaire* сферы ЗБР ЕС, устанавливающие конкретный временной график переноса директив в национальное законодательство. За год осуществлялся перенос около 4...5 директив. Эти планы разрабатывались в соответствии с национальной программой интеграции, которая была обсуждена с институтами ЕС, и как E1B, так и институты ЕС стремятся следовать срокам, установленным в графике.

Что касается последовательности и порядка транспонирования, то Министерство действует достаточно гибко в выборе тех директив, которые оно хотело бы транспонировать первыми, однако логично и естественно, что в сфере ЗБР было решено начать с Рамочной Директивы и наиболее важных дочерних директив, таких как директива по рабочему оборудованию (89/655/ЕЕС) и директива по рабочим местам (89/654/ЕЕС).

Основные шаги и методология, применявшаяся для транспонирования *acquis communautaire* ЕС в сфере ЗБР в национальное законодательство

Процесс транспонирования директив ЕС в национальное законодательство может быть описан пятью основными шагами:

1. Разработка проектов.
2. Внутренняя координация (в рамках министерства).
3. Внешняя координация.
4. Принятие законодательного акта.
5. Коммуникация с ЕС.

Шаг 1. Разработка проектов

Процесс транспонирования обычно начинается с перевода директивы ЕС на латвийский язык, и перевод осуществляется официальным центром переводов – Центром переводов и терминологии. После получения перевода директивы Министерство Благосостояния подготавливает первый проект Постановления Кабинета.

После подготовки первого проекта формировалась рабочая группа, состоявшая из представителей Министерства Благосостояния (МБ), Государственной трудовой инспекции (ГТИ), Института гигиены труда и окружающей среды (ИОЕН) и обоих объединений социальных партнеров

(Конфедерации свободных профсоюзов Латвии (LFTUC) и Конфедерации работодателей Латвии (LEC) и привлекавшая в ряде случаев для решения некоторых специфических вопросов независимых экспертов (например, эксперт из Ассоциации акустики принимал участие в переносе директивы по шуму).

Рабочая группа под председательством представителя МБ была утверждена приказом МБ, в котором указывался состав рабочей группы, задача рабочей группы (например, разработка проекта Постановления Кабинета по асбесту), а также время, отведенное на решение этой задачи. Работа экспертов рабочей группы не оплачивалась, так как считалось, что в общих интересах получить хороший и качественный правовой документ, а работодателям и работникам была предоставлена возможность выразить свои особые интересы. Что касается последних, то необходимо помнить, что в соответствии с принципами транспонирования возможно сделать национальный правовой акт более благоприятным, чем директива ЕС, в отношении здоровья и безопасности работников, но никогда менее благоприятным.

Работа группы начиналась с рассмотрения первого проекта, подготовленного МБ, и сопоставления требований директивы с уже существующими требованиями при наличии таковых. В случае, если действующих требований на данный момент не существовало, то брались за основу прежние (советские) требования. Как уже упоминалось ранее, к моменту начала транспонирования директив ЕС в стране было не слишком много национальных правовых актов в сфере ЗБР, поэтому было принято решение транспонировать все директивы ЕС новыми Постановлениями Кабинета, а Рамочную Директиву – новым законом.

Относительно формулировок было решено как можно ближе придерживаться текста директивы с тем, чтобы избежать проблем, которые могут возникнуть на следующих стадиях, однако в случае измеряемых величин (таких как дБ (А) для силы звука), был проведен тщательный анализ текущей ситуации. В ряде случаев, когда прежние предельные значения были выше, чем предлагаемые в директивах ЕС, было принято решение сохранить ранее действовавшие.

Однако были также случаи, когда принималось решение снизить предельные значения воздействия, если ранее принятые предельные значения уже не соблюдались работодателями и ставили латвийские предприятия в невыгодное положение по сравнению с компаниями стран-членов ЕС, где эти предельные значения были ниже. Однако, по мнению экспертов ЕС, это все еще обеспечивало необходимый уровень защиты здоровья и безопасности работников. Так было с предельным значением воздействия шума: по нормам, действовавшим со времён Советского Союза, уровень шума не должен был превышать 80 дБ (А), тогда как требования ЕС в этом случае были существенно выше – 90 дБ (А). Когда в 2003 г. в ЕС была разработана новая директива по шуму (2003/1 О/ЕС), было принято решение установить предел воздействия, равный пределу ЕС – 87 дБ (А), однако предусмотреть различные меры защиты, которые начинались уже с 80 дБ (А), что не требовалось директивой. Это было компромиссом между интересами предприятий и интересами работников.

Работа такой рабочей группы обычно занимает от 3 до 6 месяцев, за это время проводится от 5 до 10 заседаний, на которых два или три раза постатейно прорабатывается текст законодательного акта.

Шаг 2. Внутреннее согласование

После того, как рабочая группа проработала проект Постановления или Закона, начинается внутреннее согласование. Иногда это согласование происходит параллельно с заседаниями рабочей группы с тем, чтобы сэкономить время.

Перед выходом проекта законодательного акта из Министерства готовилась аннотация с оценкой влияния данного правового акта. Аннотация включала оценку влияния правового акта на микро- и макроэкономику, социальные вопросы, государственный и муниципальный бюджеты, на частный сектор и т.д.

Шаг 3. Внешняя координация

После согласования проекта правового акта в рамках МБ он направляется в Государственную Канцелярию и оглашается на Заседании Государственных секретарей (из всех министерств). Для согласования проекта этого правового акта Государственные секретари принимают решение о том, какие именно министерства должны высказаться по этому вопросу.

После получения предложений от министерств и институтов, проект правового акта корректируется с учётом высказанных возражений, однако если они противоречат требованиям директивы ЕС или национальному правовому акту в сфере ЗБР или же неприемлемы с точки зрения ЗБР, то МБ не принимает во внимание эти возражения и оставляет рассматриваемую норму такой, как она есть.

Министерства, высказавшие возражения относительно проекта правового акта, должны принять участие в координационном совещании. Отсутствие их на координационном совещании рассматривается как отзыв своих возражений.

В случае, если у других министерств или институтов не было возражений по поводу проекта правового акта и его аннотации, либо все возражения были учтены или на координационном совещании было достигнуто соглашение, то проект правового акта направляется непосредственно в Кабинет Министров. После проверки правового акта юристами и лингвистами он направляется членам Кабинета для принятия решения.

Комитет Кабинета Министров может запросить дополнительную информацию у министерства, может отклонить проект правового акта или попросить министерство достичь соглашения, Комитет может согласиться с компромиссной версией или согласиться с существующим текстом законопроекта, несмотря на то, что у некоторых министров могут оставаться некоторые возражения. В случае, если Комитет одобряет проект правового акта, то он направляется юристам и лингвистам Государственной Канцелярии и готовится к принятию Кабинетом Министров.

Шаг 4. Принятие правового акта

Если Кабинет Министров согласует проект правового акта со всеми заинтересованными сторонами и принимает его, то он становится новым Постановлением Кабинета. Когда же принимается проект закона, то он

затем должен быть принят Парламентом (Saeima). После принятия правовой акт публикуется в официальном журнале "Latvijas Vēstnesis" и вступает в силу на следующий день после публикации в случае, если сам правовой акт не предусматривает другого.

Шаг 5. Коммуникация с ЕС

После принятия правового акта он направляется в официальный центр переводов – Центр переводов и терминологии – для его перевода на английский язык. Информация о транспонируемой (от лат. *transpono* – переставляю) директиве и соответствующем национальном правовом акте направляется в Министерство иностранных дел, которое сообщает о факте транспонирования институтам ЕС.

Необходимо упомянуть, что перенос глав директив посредством нескольких параграфов национального правового акта или даже несколькими правовыми актами является приемлемым. Однако важным условием при транспонировании требования является обеспечение такого уровня защиты работников, который должен быть не ниже зафиксированного в директиве ЕС.

Изменения в законодательном подходе в сфере ЗБР

Основными отличиями, выявленными между прежней правовой системой и системой, предложенной ЕС, было то, что подход ЕС в сфере ЗБР более общий (меньше специфических и подробных требований), горизонтальный (охватывающий сразу всю экономическую деятельность) и превентивный (содействует и мотивирует к проведению профилактики опасности, а не компенсации ущерба).

Общие формулировки (например, достаточный, безопасный, соответствующий), присущие директивам ЕС по ЗБР, были абсолютно новой философией для всех игроков, вовлеченных в систему ЗБР Латвии.

Люди привыкли выполнять то, что было им написано и предъявлено, а теперь их самих просили об этом подумать. Это оказалось серьезным испытанием не только для работодателей, но и для трудовых инспекторов, которым теперь необходимо было на месте рассмотреть и определить, что является безопасным, а что – нет, поскольку более не существовало письменно зафиксированных единиц измерения. Для тех, кто обладал богатым опытом работы в сфере ЗБР, было нелегко привыкнуть к такому подходу, тем не менее, именно их опыт помог справиться с этими общими нормами, но многие (включая трудовых инспекторов) все еще применяли в качестве ориентира прежние положения и стандарты. Этот новый подход требовал новых навыков и открытости от тех, кто должен был выполнять эти требования, однако это требовало также больше гибкости, упразднения некоторых правовых барьеров на пути к технологическому развитию, новых концепций для решений в сфере ЗБР, для обеспечения безопасности работников.

Джерело: http://oshl-eu.ru/Txt/Experts/A4%20Latvia._Approximation

При зниженні рівня палива (при його витраті) у сховищі, до нього через вентиляційні клапани надходить повітря. В результаті у сховищі може утворюватись вибухопожежонебезпечна пароповітряна суміш. У разі дії „ініціатора” станеться вибух або пожежа на сховищі. При вибуху чи займанні сховища різко підвищується тиск, що призводить до його руйнування. Сила вибуху залежить від маси парів бензину у вибухопожежонебезпечній суміші, яка, в свою чергу, залежить від таких факторів:

рівня бензину у сховищі;

температури у сховищі;

концентрації парів бензину у вибухопожежонебезпечній суміші.

Вибух (пожежа) у сховищі можливий при збігу наступних факторів:

утворення у сховищі вибухопожежонебезпечної суміші парів бензину з повітрям;

несправність або відсутність у сховищі елементів заземлення;

електростатичний заряд під час зливу бензину з автомобільної цистерни.

Для забезпечення охорони праці на АЗС на високому рівні необхідно, на нашу думку, застосувати такі заходи:

1. Забезпечити контроль за станом безпеки праці.

2. Допускати працівників до самостійної роботи можливо тільки після проходження вступного інструктажу, інструктажу на робочому місці, стажування та перевірки одержаних знань відповідною комісією. Проведення повторного інструктажу раз на квартал.

3. Розробити чіткі посадові інструкції, з якими працівник АЗС має бути ознайомлений, про що повинен свідчити його підпис в журналі інструктажу.

4. Підвищити вимогливість щодо контролю державними органами (Держгірпромнагляд, санепідстанція, пожежна інспекція, екологічна служба).

5. Підвищити вимогливість зі сторони адміністрації щодо контролю за проведенням інструктажу працівників, які обслуговують автозаправні станції. Роботи з технічного обслуговування обладнання АЗС потрібно проводити тільки удень.

6. Встановити на заправних майданчиках щитів із переліком основних вимог, виконання яких слугуватиме гарантією безпеки праці працюючих.

Серед технічних заходів, які повинні підняти рівень безпеки праці, можуть бути запропоновані такі:

1. Автоматизація і механізація процесів виробництва.

2. Сигналізація та блокування.

3. Огородження небезпечних зон.

4. Раціональне обладнання робочих місць, проходів і проїздів на території (встановлення знаків).

5. Засоби, які захищають працівників (спецодяг, спецвзуття, респіратори, фільтруючі протигази „ФП”, щитки, екрани різних марок, діелектричні охоронні засоби) залежно від характеру виконуваних робіт, повинні бути своєчасно перевірені та мати клеймо випробування.

6. Автозаправні станції як потенційно небезпечні об’єкти повинні бути класифіковані, ідентифіковані, в обов’язковому порядку застраховані та зареєстровані в Державному реєстрі. Для всіх АЗС має бути розроблено декларацію безпеки та план локалізації і ліквідації аварійних ситуацій (ПЛЛАС), а суб’єкти господарювання повинні мати дозвіл на право їхньої експлуатації, та свідоцтво, видане місцевими органами виконавчої влади.

Список літератури

1. Закон України „Про об’єкти підвищеної небезпеки” від 18.01.01 р. № 2245-11 <http://www.dnopr.kiev.ua>.

2. Семенюк В.І., Венгржановський В.А., Семенюк В.В. З досвіду розробки експертиз планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та декларацій об’єктів підвищеної небезпеки – автозаправних станцій Хмельницького регіону // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – № 5. – С. 198–203.

3. Взрывные явления. Оценка и последствия: В 2-х кн.: Пер. с англ. / У. Бейкер. и др. – М.: Мир, 1986.

4. Закон України „Про охорону праці” від 21.11.2002 р. № 229-IV.

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Из журнала «Охрана труда и социальное страхование». – 2008. – № 10

КАК СОСТАВИТЬ ИНСТРУКЦИЮ ДЛЯ РАБОТНИКОВ УГОЛЬНЫХ ШАХТ

А.И.Фомин, канд. техн. наук

(Кузбасский Государственный технический университет)

Промышленная безопасность на угольных шахтах, образно говоря, заслонила охрану труда и незаслуженно отодвинула её на второй план. Такое положение сложилось не только в России, но и в ряде других стран. Именно поэтому Международной организацией труда (МОТ) подготовлена и издана на русском языке книга «Охрана труда при разработке угольных месторождений подземным способом».

В настоящее время на угольных шахтах России сложилась крайне неблагоприятная ситуация, связанная с комплектацией рабочих мест инструкциями по охране труда. Это обусловлено, в первую очередь, тем, что существовавшие ранее инструкции морально устарели вследствие интенсификации и автоматизации производственных процессов и оснащения производственных участков новыми технологиями.

Инструкция по охране труда – это локальный нормативный акт, устанавливающий конкретные обязанности работников организации по выполнению требований охраны труда. Разработка инструкций осуществляется на основе положений межотраслевых и отраслевых правил по охране труда (типовых инструкций по охране труда), а также требований безопасности, изложенных в Правилах безопасности в угольных шахтах, эксплуатационной и ремонтной документации организаций – изготовителей оборудования и в технологической документации организации, с учетом конкретных условий производства.

При разработке инструкций следует опираться на методические указания. Эти указания, в свою очередь, должны учитывать несколько аспектов.

Во-первых, содержание инструкций должно соответствовать Методическим рекомендациям по разработке государственных нормативных требований охраны труда, утвержденным Минтрудом России 06.04.01, и включать все регламентируемые законодательством разделы.

Во-вторых, инструкции не должны противоречить требованиям соответствующих межотраслевых и отраслевых правил по охране труда. Кроме того, обязательным условием при разработке инструкций является идентификация природных и техногенных опасностей.

Методические указания при разработке инструкций по охране труда для работников подземной группы угольных шахт применяются для соблюдения основных принципов подготовки исходных данных для разработки инструкций, идентификации опасностей, единства в структуре и содержании этих локальных нормативных актов организаций, осуществляющих свою деятельность на угольных шахтах.

Инструкции по охране труда для работников подземной группы угольных шахт используются в целях:

установления конкретных обязанностей работников организации по выполнению требований охраны труда применительно к профессии, должности или виду работ, которые они выполняют;

составления программ проведения первичного и повторных инструктажей на рабочем месте.

В структурном плане методические указания состоят из следующих разделов: «Основные термины и определения»; «Подготовка исходных данных»; «Разработка инструкции по охране труда».

Подготовка исходных данных является важным этапом в разработке инструкции по охране труда. От полноты сведений, собранных на этом этапе, зависит конечный результат всей работы, так как упущенные из виду на этой стадии факторы производственной среды и трудового

процесса, характерные для данной профессии (должности), не в дальнейшем не рассматриваются и исчезают из поля зрения.

Основная цель на этапе подготовки исходных данных для составления инструкций по охране труда для работников угольных шахт – составление характеристики рабочего места. Характеристика рабочего места для определенной профессии (должности) составляется в произвольной форме и является основой для дальнейшей разработки инструкции по охране труда: идентификации опасностей, связанных с производством работ, использованием оборудования, приспособлений, инструмента и нахождением в горных выработках шахты.

Характеристика рабочего места составляется на основании наименования профессии (должности) и Единого тарифно-квалификационного справочника работ и профессий рабочих (Квалификационного справочника должностей руководителей, специалистов и других служащих).

Характеристика рабочего места должна содержать следующие основные разделы: «Виды работ»; «Оборудование»; «Требования к квалификации»; «Расположение рабочего места».

В разделе «*Виды работ*» приводится описание работ, которые должен уметь выполнять работник. В дополнение к тарифно-квалификационным характеристикам работодатель может разрабатывать и утверждать (с учетом мнения выборного профсоюзного органа или иного представительного органа работников) дополнительный перечень работ, соответствующих по сложности их исполнения тем, которые содержатся в тарифно-квалификационных характеристиках профессий рабочих соответствующих разрядов.

Следует учитывать, что рабочий более высокой квалификации помимо работ, перечисленных в его тарифно-квалификационной характеристике, должен уметь выполнять работы, предусмотренные тарифно-квалификационными характеристиками рабочих более низкой квалификации.

Кроме того, в данный раздел должны быть включены работы по приемке и сдаче смены, уборке рабочего места, приспособлений, инструментов, а также по содержанию их в надлежащем состоянии, ведению установленной технической документации.

В разделе «*Оборудование*» приводятся полный перечень и состав производственного оборудования, используемого работником для выполнения работ согласно тарифно-квалификационным характеристикам, а также для спуска и передвижения по горным выработкам шахты.

В перечень производственного оборудования включаются машины, механизмы, аппараты, сосуды, линии, агрегаты, транспортные и другие устройства, средства, приспособления и инструменты.

В разделе «*Требования к квалификации*» на основе тарифно-квалификационных характеристик определяются основные требования, предъявляемые к уровню специальных знаний работника, а

также к знанию положений, инструкций и других руководящих материалов, методов и средств, которые работник должен применять.

Дополнительно к тарифно-квалификационным характеристикам в данный раздел включаются: правила по охране труда, производственной санитарии и противопожарной безопасности; правила пользования средствами индивидуальной защиты; производственная сигнализация.

В разделе «*Расположение рабочего места*» на основании видов работ, перечня производственного оборудования и мест его расположения приводятся наименования горных выработок шахты, где работник должен находиться или куда ему необходимо прибыть в связи с его работой. Определяется тип рабочего места (постоянное, стационарное, нестационарное).

Основные задачи этапа идентификации опасностей – выявление и четкое описание всех источников опасности на данном рабочем месте и путей (сценариев) развития нештатных ситуаций.

При идентификации опасностей на рабочих местах следует учитывать:

- ситуации, события, комбинации обстоятельств, которые потенциально могут приводить к травме и заболеванию работника;

- сведения о травмах, заболеваниях или происшествиях, имевших место ранее;
- причины возникновения потенциальных заболеваний работника, связанных с выполняемой работой.

Процесс идентификации опасностей должен проводиться на основании разработанной характеристики рабочего места. На этом этапе организуется изучение нормативной документации, распространяющей свои требования на исследуемые виды работ, производственное оборудование, горные выработки шахты.

Необходимо изучить следующие виды нормативной документации:

- типовые инструкции по охране труда;
- межотраслевые и отраслевые правила по охране труда;
- требования безопасности, изложенные в Правилах безопасности в угольных шахтах, эксплуатационной и ремонтной документации организаций – изготовителей оборудования;
- требования безопасности, изложенные в технологической документации организации с учетом конкретных условий производства.

Подбор сведений о травмах, заболеваниях и происшествиях, имевших место ранее, производится на основе анализа производственного травматизма на предприятии и информации об авариях, несчастных случаях и происшествиях на других угольных шахтах.

Рассмотрение причин возникновения потенциальных заболеваний работника, связанных с выполняемой работой, включает в себя составление перечня опасных и вредных производственных факторов, характерных для данного рабочего места, и анализ профессиональной заболеваемости на предприятии и в отрасли в целом.

В результате этапа идентификации опасностей составляют перечень нежелательных событий с описанием источников опасности, факторов риска, условий возникновения и развития нежелательных событий.

При разработке инструкций по охране труда для работника на основании перечня нежелательных событий определяются меры по устранению или недопущению нежелательных событий. Эти меры должны содержать:

перечень средств индивидуальной защиты, используемых при проведении указанных видов работ, эксплуатации производственного оборудования, приспособлений и инструментов, при нахождении в горных выработках шахты;

описание безопасных приемов выполнения работ по обслуживанию, ремонту и эксплуатации производственного оборудования, с учетом требований промышленной безопасности в угольной шахте;

правила поведения при выполнении работ, а также при спуске и передвижении по горным выработкам шахты;

правила поведения в аварийных ситуациях, способы оповещения об авариях (аварийная сигнализация), пути выхода с места аварии, а также обязанности работника на случай возникновения аварии;

требования производственной санитарии.

После определения мер по устранению или недопущению нежелательных событий можно приступать к созданию инструкции по охране труда.

Структура инструкций по охране труда должна быть единой и содержать минимум пять разделов.

1. «Общие требования охраны труда». Этот раздел должен содержать следующее:

указания о необходимости соблюдения правил внутреннего распорядка;

требования по выполнению режимов труда и отдыха;

перечень опасных и вредных производственных факторов, которые могут воздействовать на работника в процессе работы;

перечень спецодежды, спецобуви и других средств индивидуальной защиты, выдаваемых работникам в соответствии с установленными правилами и нормами;

порядок уведомления администрации о случаях травмирования работника и неисправности оборудования, приспособлений и инструмента;

правила личной гигиены, которые должен знать и соблюдать работник при выполнении работы.

2. «Требования охраны труда перед началом работы». В этом разделе следует предусмотреть:

порядок подготовки рабочего места, средств индивидуальной защиты;

порядок проверки исправности оборудования, приспособлений и инструмента, ограждений, сигнализации, блокировочных и других устройств, защитного заземления, вентиляции, местного освещения и т.п.;

порядок проверки исходных материалов;
порядок приема и передачи смены в случае непрерывного технологического процесса и работы оборудования.

3. «Требования охраны труда во время работы». Здесь необходимо перечислить:

способы и приемы безопасного выполнения работ, использования оборудования, транспортных средств, грузоподъемных механизмов, приспособлений и инструментов;

требования безопасного обращения с исходными материалами;
указания по безопасному содержанию рабочего места;
действия, направленные на предотвращение аварийных ситуаций;
требования, предъявляемые к использованию средств индивидуальной защиты работников.

4. «Требования охраны труда в аварийных ситуациях». В данном разделе излагаются:

перечень основных возможных аварийных ситуаций и их причин;
действия работников при возникновении аварий и аварийных ситуаций;

действия по оказанию первой помощи пострадавшим при травмировании, отравлении и других повреждениях здоровья.

5. «Требования охраны труда по окончании работ». В разделе должны быть отражены:

порядок отключения, остановки, разборки, очистки и смазки оборудования, приспособлений, машин, механизмов и аппаратуры;

порядок уборки отходов, полученных в ходе производственной деятельности;

требования соблюдения личной гигиены;
порядок извещения руководителя работ о недостатках, влияющих на безопасность труда, обнаруженных во время работы.

При необходимости в инструкцию по охране труда можно включать другие разделы.

В тексте инструкций по охране труда делается минимум ссылок на какие-либо нормативные правовые акты, кроме ссылок на правила, на основании которых они разработаны. В инструкциях не следует применять слова, подчеркивающие особое значение отдельных требований (например, «категорически», «особенно», «обязательно», «строго», «безусловно» и т.п.), так как все требования инструкции выполняются работниками в равной степени.

Применять в тексте инструкции буквенные сокращения (аббревиатуры) допускается, если ранее названия, термины были приведены полностью.

Если безопасность выполнения работы обусловлена определенными нормами, то их указывают в инструкции (величина зазоров, расстояния и т.п.).

Работодатель обеспечивает разработку и утверждение инструкций по охране труда для работников с учетом изложенного в письменном виде

мнения выборного профсоюзного или иного уполномоченного работниками органа. Коллективным договором, соглашением может быть предусмотрено принятие инструкций по охране труда по согласованию с представительным органом работников.

Для вводимых в действие новых и реконструированных производств допускается разработка временных инструкций по охране труда для работников. Временные инструкции обеспечивают безопасное ведение технологических процессов (работ) и безопасную эксплуатацию оборудования. Они разрабатываются на срок до приемки указанных производств в эксплуатацию.

Проверку и пересмотр инструкций по охране труда для работников организует работодатель. Пересмотр инструкций производится не реже одного раза в пять лет.

В методических указаниях также предусмотрен порядок досрочного пересмотра, продления срока действия, местонахождения инструкций по охране труда.

Разработанные методические указания позволят существенно упростить работы по созданию инструкций по охране труда на предприятиях угольной промышленности и в настоящее время проходят стадию необходимых согласований для введения в действие.

Из журнала «Охрана труда и социальное страхование». – 2003. – № 3

ДО ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ БЕЗПЕЧНІЙ ПРАЦІ

Проблему навчання безпечної праці розглядають у Євросоюзі як дуже важливу, оскільки статистика свідчить: травматизм серед молодих працівників віком 18...24 роки у 1,4 рази вище, ніж серед трудящих більш старших вікових груп. Тому вихід один – покращити навчання молодих працівників. У договорі про створення Євросоюзу записано, що ЄС сприяє якісному навчанню безпечної праці й розвитку співробітництва в цій сфері між країнами, які до нього входять.

У більшості країн-членів Євросоюзу предмет „Охорона праці” включено до навчальної програми на різних рівнях освіти в різних обсягах. У цих країнах проводилися кампанії за введення цієї дисципліни до навчальних планів – на національному, регіональному чи місцевому рівнях. Майже у всіх державах ЄС діють законодавчі акти чи урядові постанови, що стосуються вивчення предмета навчання чи правил безпечної праці. В одних випадках потрібно поглиблене знання предмета, в інших – навички, які здобуваються в ході навчальної практики. У багатьох випадках насамперед вимагаються знання нормативних документів.

У багатьох країнах охорону праці починають вивчати зі шкільної лави, в цьому разі йдеться про ризики та „виробниче середовище”, характерне для учнів, яких навчають, як уникнути небезпеки у школі й удома.

Уряд Данії, який розробив і здійснює програму „Чисте виробниче середовище” ще з 2005 р., в одному з розділів, присвяченому охороні праці

молодих працівників, не залишив без уваги і школярів. За допомогою міністерства освіти, профспілок, об'єднання підприємців, організацій вчителів і батьків для телебачення був створений мультиплікаційний серіал. Його герої, два тролі Ар і Мі, розповідають школярам про правила поведінки: чому в класах потрібно підтримувати чистоту і порядок, а на перервах уникати ігор, у яких можна заподіяти одне одному травму. У Данії набув чинності закон про викладання проблем навколишнього середовища школярам і студентам, який закріпив обов'язковість їхньої підготовки у сфері охорони праці.

В Італії Національний інститут запобігання травматизму й безпеки на виробництві розробив і створив телевізійний мультфільм „Вдома у Луки”, в якому за допомогою дітей і анімації роз'яснюється малечі, як треба поводитися вдома й на вулиці, щоб уникнути різних нещасних випадків. За допомогою ігор дитина поступово привчається дізнаватися і запобігати небезпечній ситуації.

З цим фільмом змагається програма „Окуляри, за допомогою яких можна бачити всіх”. У ролі „окулярів” виступає дідусь, який відповідає на питання дітей і дає настанови, як поводитися в різних ситуаціях. Після експериментальної демонстрації цих фільмів в одній із провінцій вони розійшлися по всій країні. Про успіх цих передач свідчить той факт, що діти стали запитувати батьків про безпеку і ризики на їхній роботі.

Оскільки професійні ризики не дуже добре видно з університетських кафедр, складно буває переконати керівників деяких вузів неодмінно включати до навчальної програми курс охорони праці. У ряді країн ініціатором цього стають міністерства праці. У **Великій Британії**, наприклад, Комісія зі здоров'я і безпеки праці домоглася включення програм охорони праці в загальну сітку навчання, починаючи зі шкільного курсу й закінчуючи університетським, – у тих закладах і на тих факультетах, де при вивченні різних профільних предметів виникає необхідність забезпечення безпечної праці. Особливо потрібно зазначити, що курс охорони праці вивчається і на медичних факультетах, а також входить до аспірантських програм. У такий спосіб готуються кадри і для медицини праці.

У **Португалії**, де вважають за необхідне привернути увагу населення до проблеми запобігання травматизму починаючи зі шкільної лави, діє національна програма навчання охорони праці на роботі, девіз якої „Безпека праці на роботі: вивчай сьогодні – застосовуй знання все життя”.

Автори програми виходять з необхідності інтеграції загальноосвітніх предметів з курсом з охорони праці в усіх вузах, розглядаючи це як один із засобів скорочення кількості випадків травматизму на виробництві. Причому в Португалії вважають обов'язковим вивчення цього курсу в середніх, спеціальних і вищих навчальних закладах, а також підготовку викладачів з цієї дисципліни.

Аналогічна робота ведеться на університетському рівні в **Іспанії** і деяких інших країнах-членах ЄС, де на постійну основу поставлено захист

дисертацій на отримання ступеня магістра з проблем охорони праці. До цього числа входить і **Фінляндія**, де особливу увагу звертають на якісне навчання безпечній праці молодих кадрів на виробництві й підготовку в цій сфері фахівців з вищою освітою, здатних захистити дисертацію з обраної теми.

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Із газети „Дзеркало тижня”, № 36 (715) 27 вересня – 3 жовтня 2008

ОСТАННЯ ЛІНІЯ ОБОРОНИ. УКРАЇНСЬКІ ПРОМИСЛОВІ ПІДПРИЄМСТВА ВДОСКОНАЮЮТЬ КУЛЬТУРУ БЕЗПЕЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

І.Радченко

Близько трьох мільйонів людей у нашій країні зайняті на виробництві зі шкідливими умовами праці. Це безпосередньо позначається на зростанні професійних захворювань, яке лікарі-профпатологи спостерігають практично в усіх галузях виробництва. «Лідерство» утримують працівники вугільної промисловості, за ними йдуть металурги та машинобудівники. Причини банальні – недосконалість технологій, обладнання, порушення правил безпеки, а також несправність, брак або незастосування засобів індивідуального захисту.

Довгі роки керівників промислових підприємств така ситуація не бентежила. Адже якщо до питання охорони праці підходити серйозно, то коштів треба витратити багато, а прибутку, на перший погляд, практично не видно. Проте останнім часом ставлення власників компаній до свого головного капіталу – людей – почало змінюватися. Як приклад – конференція «Соціальне партнерство влади, роботодавців і працівників гірничо-металургійної галузі України», на якій мало не вперше на досить високому рівні серйозно заговорили про відповідальність керівників підприємств за здоров'я й життя своїх працівників.

Учасники конференції зазначали, що економіка майбутнього будуватиметься виключно на принципах соціального партнерства, взаємної відповідальності керівників і працівників підприємств. Зрозуміло, що в цьому проявляється здоровий прагматизм: турбота про безпеку й здоров'я співробітників не тільки позбавляє компанії втрат горезвісних «людино-годин» робочого часу, а й сприяє більш ефективній і сумлінній роботі працівників, які, напевно, оцінять турботу та хороші умови.

Можливо це, а також турбота про власний імідж і прагнення стати повноправними гравцями на зарубіжних ринках, змушує вітчизняні

компанії вкладати в заходи щодо гарантування безпеки праці на своїх виробництвах мільйони доларів.

Засоби індивідуального захисту – тільки мала частка нашої роботи, – розповідає Сергій Рябов, директор з промислової безпеки компанії «Метінвест холдинг», яка планує витратити на новітні засоби індивідуального захисту для персоналу 20 млн доларів. – Наша компанія давно ухвалила стратегічне рішення стати повноправним гравцем на світовому ринку металургійної промисловості. І одна з вимог, якій треба приділяти увагу, це охорона праці, промислова безпека й охорона навколишнього середовища.

Якщо ми хочемо інтегруватися у світове співтовариство, то повинні грати за загальними правилами, а їх визначено давно. Незабаром компанії, які сьогодні не приділяють уваги безпеці своїх працівників і навколишньому середовищу, перетворяться на динозаврів і зйдуть зі сцени. Тому ми прагнемо рухатися в руслі світових тенденцій, які нині орієнтовані на соціально відповідальний бізнес.

Природно, що процес створення системи безпечного виробництва, який відповідає світовим стандартам, – справа не одного дня. Від Радянського Союзу нам дісталася дуже непроста «спадщина», насамперед у психології. Це виявляється як у ставленні до речей матеріальних (наприклад, обладнання), так і до нематеріальних, зокрема, до управління персоналом і культури безпечного виробництва.

Тому нині ми намагаємося вибудувати багаторівневу систему, яка б у результаті максимально захистила і людину, і довкілля.

– Чому ви стільки витрачаєте на речі, які окупляться в далекому майбутньому?

– Причин декілька. Перша – гуманістична. Нам небайдужа наша репутація. Ми формуємо імідж компанії, котра піклується про своїх людей, і якій не байдуже, яким повітрям вони дихають і яку воду п'ють. Та, крім цього, є ще багато моментів сприяння бізнесу загалом.

Працівник, який відчуває, що він захищений, працює в хороших умовах, одягнений у зручній, якісній і гарній спецодяг, який ще й адекватно захищає, намагається краще трудитися і не прагне знайти собі нове робоче місце. Людина розуміє, що у разі виникнення нештатної ситуації засоби індивідуального захисту – так звана остання лінія оборони – дадуть йому набагато більше шансів зберегти своє здоров'я.

Для нашої компанії це дуже важливо, оскільки люди – наш найцінніший ресурс. Людина, особливо досвідчений працівник, – у певному сенсі теж інвестиція. Ми її навчали, стежили за кар'єрним зростанням, людина приносить компанії користь, і ми хочемо, щоб ця користь була взаємною. Ми робимо щось для працівника, а він, відповідно, краще працює. Люди захищені, вони мотивовані добре працювати, а в колективі формуються партнерські взаємини.

Крім того, засоби індивідуального захисту дадуть змогу створити єдиний корпоративний стандарт. Ми визначимо, які засоби захисту потрібні для кожної професії, і після того, як цей стандарт буде

розроблений, зробимо закупівлі. Все це виливається в пристойну суму, але ми розглядаємо її як бізнес-інвестицію, оскільки це вигідно обом сторонам.

– Йдеться про захисні костюми?

– Засоби індивідуального захисту це не тільки костюми. Це й засоби захисту органів дихання – різного ступеня складності: від респіраторів до складних ізолюючих апаратів, можливо, навіть автономних. Це засоби захисту органів слуху – найсучасніші: від простих, як беруші, до складних високотехнологічних навушників, там, де це справді потрібно, наприклад у шумних цехах. Це спеціальний одяг із термічним захистом. Ви знаєте, що сталевари зазнають впливу високих температур. Так от, нині є сучасні технології й матеріали, що дасть можливість зводити цей негативний вплив до мінімуму.

– Знизити температурний вплив?

– Наголос більше ставиться на світловідбивні й ізолюючі властивості. Та є й спеціальні маски, які надягають на обличчя, вони забезпечують циркуляцію прохолодного повітря. Виробництво засобів захисту – велика індустрія, вона не стоїть на місці, весь час рухається вперед, і ми збираємося взяти найкраще, що в ній є. І забезпечити наших працівників не гірше, ніж забезпечені їхні колеги в США, Австралії чи Німеччині.

– До придбання засобів індивідуального захисту вас, можливо, спонукали й захворювання співробітників?

– Скоріше ми працюємо на профілактику, на випередження. Якщо закупаємо такі засоби захисту сьогодні, то запобігаємо профзахворюванням, які можуть виникнути в людей через 10, 15 чи 20 років. Наприклад, кумулятивна втрата слуху (коли людина постійно працює в шумному приміщенні), не лікується. Відповідно, ми велику увагу приділяємо засобам індивідуального захисту органів слуху.

Ми хочемо, щоб молоді люди, котрі нині прийшли до нас із училищ, пішли на пенсію максимально здоровими. Щоб їм не загрожувало те, що було можливим ще років 20 тому, коли, наприклад, на кар'єрі робітник не забезпечувався респіратором, або, якщо й забезпечувався, але дотримання правил техніки безпеки ніхто особливо й не вимагав. Тепер у цього робітника можуть бути проблеми з легенями. Тому ми боремося зі спадщиною минулого, і не хочемо лишити такого після себе.

– Багато працівників відмовляються від засобів індивідуального захисту...

– Справді, таке буває. Я пам'ятаю себе, коли щойно прийшов на виробництво. Мене точно так само змушували носити захисні окуляри. А починав я свою кар'єру в нафтогазовій промисловості на буровій. Окуляри можуть запотіти, їх треба піти протерти, вони заважають. Ну й знімав, звісно. Та оскільки в нас був досить суворий нагляд, то до окулярів привчили доволі швидко, й дійшло до того, що без них на роботі почувався, немов голим.

Нині ми тільки починаємо перетворення у сфері охорони праці. І тому на цьому етапі функція нагляду дуже важлива. Важко сподіватися, що робітник свідомо буде дотримуватися всіх правил. Адже яка філософія двадцятирічного новачка? У нього ніколи не було проблем зі здоров'ям, і

тому він міркує: «Подумаєш, пилюка! Подумаєш, шум! Дурниці, я молодий і здоровий». А про те, що буде через 30 років, він не замислюється. Тому наше завдання – забезпечувати нагляд, чітко прописувати в інструкціях правила поведінки на роботі, вимагати дотримання цих інструкцій, навіть якщо працівник недостатньо свідомий, аби дотримуватися правил самостійно. А у разі недотримання йому пропонується: «Пробачте, ви або працюєте для нас у безпечних умовах, або шукайте іншого роботодавця». Безпечне виробництво – це умова роботи в нашій компанії.

– З якими проблемами ви зіштовхнулися в законодавчому плані?

– Сучасні норми безплатної видачі спецодягу й засобів індивідуального захисту, на нашу думку, адекватного захисту не гарантують. Ми вирішили йти далі і забезпечити наших працівників не гірше, ніж захищені їхні колеги в розвинених країнах.

Тому вже найближчим часом ми – поки що тільки в себе – введемо внутрішні стандарти, що будуть жорсткіші за державні норми. Та при цьому намагатимемося обґрунтувати відповідним органам введення таких стандартів. Пояснювати, що так ми максимально мінімізуємо негативний вплив виробництва на працівника. Сподіваюся, ми зможемо вплинути на наявні нормативи у цій сфері й станемо прикладом для інших, що, можливо, змінить стандарти для металургійної промисловості України.

– Гадаєте, всі зможуть відповідати вашій високій планці?

– Це більше питання пріоритету кожної компанії. Може багато хто. Тут річ насамперед у бажанні. Не для всіх це питання таке важливе. Та я переконаний, що це сфера, в яку інвестувати варто. І ті, хто тепер вважає, що не зможе підтримувати систему безпеки на виробництві на належному рівні, я переконаний, напевно зможуть підтягнутися. Коли говорити про металургійну промисловість, яка потребує великих інвестицій, то на тлі багатомільйонних вкладень у якісне обладнання інвестиції в засоби індивідуального захисту здаються не такими вже й витратними. Думаю, ми зможемо показати тут приклад.

– Ви якось оцінювали ефект, який матимете від впровадження засобів індивідуального захисту?

– Це важко обчислити математично. Ми сподіваємося, що в нас не буде якихось серйозних інцидентів, коли ця, як я казав, остання лінія оборони знадобиться. Тобто маю на увазі якісь надзвичайні випадки. Та коли раптом щось станеться, наші люди будуть краще захищені, й ми сподіваємося, що це вбереже їх від травм.

– На металургійних підприємствах Заходу використовуються такі ж самі засоби захисту?

– Ми працюємо з провідними у світі компаніями-постачальниками як засобів індивідуального захисту, так і матеріалів, які використовуються для їхнього виготовлення, вивчаємо їхній асортимент. Та не треба особливо ідеалізувати наших західних колег. Ви знаєте, що, приміром, у США працівник купує засоби індивідуального захисту за свої гроші? І не

тільки там. Я з 1992 року працюю з західними компаніями і знаю про це від моїх зарубіжних партнерів.

– Тобто засоби індивідуального захисту для роботи в шахті або на меткомбінаті купують як костюм в офіс?

– Приблизно так. Компанія каже, які саме засоби захисту мають бути, а працівник купує їх. Та ми розуміємо, що рівень прибутків різний, і коли за кордоном така покупка для людини необтяжлива, то для нашого робітника це серйозна дірка у сімейному бюджеті. Тому ми ці витрати беремо на себе.

– Яка стратегія вашої компанії щодо захисту співробітників?

– Як я вже казав, засоби захисту – лише невелика частка нашої трирічної стратегії з охорони праці й захисту довкілля. Це багатосторінковий документ із безліччю елементів. Основна робота проводитиметься не стільки на матеріальному фронті, скільки на нематеріальному. Йдеться про зміну системи управління персоналом. Адже якщо подивитися на статистику, то і в Україні, і в країнах Заходу причина переважної більшості випадків – це людський чинник. Ми намагатимемося впливати на поведінку співробітників у тій чи іншій ситуації, намагатимемося сформувати таку культуру виробництва, коли людина працює безпечно без жодного нагляду.

Цього цілком можна досягти. Якщо поглянути на великі світові компанії, на багатьох виробництвах наглядового персоналу мінімум. Працівники так свідомо дотримуються правил охорони праці, що нагляд за ними вже не потрібен.

На прикладі західних колег можна простежити всі етапи еволюції культури виробництва. На першому етапі дисципліна цілком залежить від нагляду: прийшов перевіряльник, робітник надів каску, пішов перевіряльник – зняв. Через це рівень виробничого травматизму досить високий – хоч би як добре працювала служба з техніки безпеки. На другому етапі безпека виробництва стає наслідком свідомих дій самого співробітника. І на третьому етапі – його ще називають етапом взаємозалежності – співробітник стежить не тільки за своєю безпекою, а й за безпекою тих, хто працює поруч, хто прийшов у «гості» тощо. Тут уже рівень травматизму мінімальний.

Тому наша фундаментальна стратегія – тотальне навчання. Ми хочемо поступово навчити принципів безпечної поведінки на виробництві близько 50 тис. наших співробітників. Причому починатимемо з гендиректора. Для цього плануємо залучити зарубіжних експертів з техніки безпеки, створити регіональні навчальні центри.

Змінюватиметься й контроль за дотриманням техніки безпеки на підприємствах. Якщо раніше людину намагалися покарати, штрафували за недотримання норм, то тепер ми хочемо змістити акцент у бік заохочень. Тобто замість карати людей за порушення техніки безпеки, заохочуватимемо тих, хто її дотримується повною мірою.

ВИСТАВКИ, КОНФЕРЕНЦІЇ

7 – 8 квітня 2009 р. у м. Пермь (Росія) відбудеться Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми охорони праці та управління професійними ризиками».

В рамках конференції відбудуться семінари «Організація та новий порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» та «Організація переходу від традиційної системи управління охороною праці до управління професійними ризиками».

1 травня 2009 – 30 червня 2009 р. у м. Болонья (Італія) відбудеться Міжнародна виставка з охорони праці, санітарних технологій і безпеки виробництва «AMBIENTE LAVORO 2009».

У виставці AMBIENTE LAVORO 2009 знову візьмуть участь усі державні та приватні організації Італії, чия діяльність пов'язана із забезпеченням гігієни і безпеки на робочому місці, а також багато зарубіжних компаній. Попередня виставка AMBIENTE LAVORO 2007 стала найпопулярнішою за усю історію проведення, оскільки її відвідали 15 422 осіб, які ознайомилися з експозиціями 189 учасників з 22 країн, розміщеними на 20 000 м².

Серед експонованої продукції – вогнегасники, системи захисту людини й устаткування від хімічних і біологічних загроз, іонізуючі пристрої, засоби індивідуального захисту, системи освітлення, опалювання, кондиціонування, а також різні види послуг.

12 – 14 травня 2009 р. у м. Бірмінгем (Велика Британія) відбудеться Європейська виставка і конференція з безпеки і охорони праці «Safety & Health Expo 2009»

14 років виставка «Безпека і здоров'я» (Safety & Health Expo) – це найбільший захід у Європі, присвячений питанням збереження здоров'я і безпеки, що входить до блоку виставок з безпеки IFSEC. 36-а IFSEC 2009 є частиною серії заходів CMP Information, що включає такі виставки, як «Безпека і здоров'я» (Safety & Health Expo 2009), The Facilities Show 2009, «Засоби пожежогасіння і порятунку 2009» (Fire & Rescue 2009) і «Міжнародна виставка пожежної техніки і устаткування 2009» (International Fire Expo 2009). Виставковий комплекс NEC у Бірмінгемі – один з найбільших і відоміших виставкових майданчиків Європи. На Safety&Health Expo 2009 буде представлено професійний одяг, спецвзуття і засоби захисту. Виставка привертає увагу не лише великою кількістю експонентів, різноманітністю оригінальних виставкових стендів, але й семінарами з питань охорони праці та Конгресом «Безпека і охорона праці на робочому місці».

14 – 16 травня 2009 р. у м. Дорнбірн (Австрія) відбудеться Міжнародна виставка промислової безпеки і охорони праці «PREVENTA 2009».

Виставка промислової безпеки і охорони праці відбудеться одночасно з технологічною виставкою Intertech 2009.

Охорона праці і здоров'я на виробництві, а також профілактика здоров'я співробітників є одним із найважливіших чинників у різних секторах економіки. Виставка охорони праці PREVENTA проводиться в м. Дорнбірн з 2001 р. і користується великою популярністю, оскільки вона є ідеальною платформою для встановлення нових контактів, обміну досвідом та інформацією. У виставці беруть участь понад 400 експонентів з багатьох країн Європи й Азії. Вживання

алкоголю на робочому місці, забезпечення безпеки при завантаженні товарів і пожежна безпека – це тільки деякі з головних тем PREVENTA. На виставці представлений широкий вибір товарів і послуг для забезпечення безпеки робочої діяльності, адже вона є необхідною частиною успішної стратегії компанії.

Важливою темою на виставці PREVENTA стане також особиста безпека й захисне устаткування. Під час виставки пройдуть спеціальні демонстрації, що показують, як попередити пожежу і як поводитися у разі її виникнення. Основні тематичні розділи:

- Пожежна безпека. • Медичне обслуговування. • Безпека праці.
- Технічна ергономіка. • Заходи щодо забезпечення безпеки роботи устаткування.
- Устаткування комунікативної виробничої системи. • Особиста безпека.
- Захисне устаткування. • Надання першої допомоги.
- Спеціалізовані організації, служби порятунку. • Профілактика.

19 – 21 травня 2009 р. у м. Москва у МВЦ «Крокус Експо» відбудеться 10-а Ювілейна Міжнародна спеціалізована виставка спецодягу, спецвзуття, засобів індивідуального захисту, охорони праці, систем сигналізації, швацького устаткування і матеріалів «ПРОФБЕЗОПАСНОСТЬ + ПРОФСТІЛЬ» P+P'2009 (PROFESSIONAL SAFETY + PROFSTYLE)

Ця виставка є однією з головних виставок галузі, що дає можливість представити все різноманіття досягнень у сфері виробництва спецодягу, уніформи, охорони праці і фурнітури.

У рамках виставки «Профбезопасность + Профстіль» планується проведення Круглих столів «Надання першої психологічної допомоги при нещасних випадках на виробництві» та «Проблеми сертифікації персоналу».

27 – 29 травня 2009р. у м. Валенсія (Іспанія) відбудеться 5-а міжнародна виставка з індивідуального захисту і охорони праці LABORALIA 2009

Laboralia – одна з провідних виставок з проблем охорони праці та засобів індивідуального захисту. У виставці візьмуть участь близько 300 організацій. Laboralia 2007 займала більше 8000 м², на яких розмістилися експозиції 250 учасників.

Laboralia один раз на 2 роки збирає фахівців з безпеки і охорони праці зі всієї Іспанії та інших країн світу. Учасниками заходу будуть: бізнесмени; постачальники; керівники відділів і підрозділів з охорони праці; експерти з охорони праці; керівники страхових компаній; члени медичних громад; медперсонал компаній; фахівці з охорони праці та здоров'я; члени професійних асоціацій; студенти; технологічні установи.

На виставці будуть представлені наступні розділи: Охорона праці; Спеціальний одяг; Прилади контролю; Медицина і охорона здоров'я на роботі; Технології безпеки.

16 – 18 червня 2009 р. у м. Боїсбен (Австралія) відбудеться Квінслендське шоу «Безпека 2009» – QUEENSLAND SAFETY SHOW 2009

У виставці бере участь близько 200 компаній, що представляють устаткування, послуги і матеріали для охорони праці та забезпечення безпеки на виробництві. У паралельній конференції візьмуть участь близько 40 доповідачів. Виставка привертає увагу близько 5000 відвідувачів.

Джерело: <http://www.nacot.ru/?q=node/129>

ІНФОРМАЦІЯ, ПОВІДОМЛЕННЯ

20 –21 листопада 2008 р. у м.Рига (Латвія) відбулась Друга спільна конференція Латвійської державної інспекції праці та Міжнародної асоціації інспекцій праці «Якість роботи – якість життя» .

В роботі конференції також взяли участь представники Азербайджану, Бельгії, Білоруї, Болгарії, Вірменії, Естонії, Литви, Норвегії, Польщі, Португалії, Росії, Сербії, Словачії, Словенії, Фінляндії.

На засіданнях секцій було розглянуто питання оцінювання ризиків, трудових відносин, запобігання нещасним випадкам, політики інспекцій праці.

Джерело: http://www.vdi.gov.lv/admin/files/ESF2008/2008konference/Yury_Gertsiy

10 лютого 2009 р. у м.Лісабон (Португалія) відбулась Восьма регіональна зустріч Міжнародної організації праці (МОП).

Зустріч було проведено з метою обрати комплексний підхід, щоб зупинити спіраль економічного спаду та побудувати нову „більш міцну, чисту та справедливую” економіку на майбутнє. У своєму виступі Генеральний директор МОП Хуан Сомавія зокрема зазначив, що „підхід соціального інвестування, оснований на програмі гідної праці МОП, надає невідкладну допомогу у створенні можливостей працевлаштування, а також є соціальним та економічним підґрунтям для надання повноважень та можливостей протистояти зростаючій бідності. Він також спрямований на посилення економіки на майбутнє за допомогою навчання, нової інфраструктури для більш сприятливої для навколишнього середовища економіки, а також підтримки малих та середніх підприємств”.

Джерело: http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Media_and_public_information/

18 – 21 березня 2009 р. у м. Київ відбулась Дев'ята міжнародна спеціалізована виставка ПОЖЕКСПО-2009, яка присвячується героям-пожежникам Чорнобиля

У Національному комплексі «Експоцентр України» з 2001 року щорічно проводиться спеціалізована виставка пожежної тематики «ПОЖЕКСПО», яка присвячена героям-пожежникам Чорнобиля.

У роботі попередньої виставки «ПОЖЕКСПО-2008» взяли участь більше 40 підприємств та організацій, діяльність яких пов'язана з протипожежною, ядерною і техногенною безпекою, питаннями охорони праці, промислової безпеки, екології та захисту навколишнього середовища.

19 березня 2009 р. у м. Київ відбулась Науково-практична конференція «Промислова, техногенна та екологічна безпека».

Конференція проводиться у рамках Міжнародного форуму «Зелений тиждень в Україні» та спеціалізованої виставки «ПОЖЕКСПО-2008».

Організаторами конференції є Національний комплекс «Експоцентр України», Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці, Інститут енергозбереження та енергоменеджменту НТУУ «КПІ».

**САММИТ ПО ВОПРОСАМ ОХРАНЫ ТРУДА
СЕУЛЬСКАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ
ПО ОХРАНЕ ТРУДА НА ПРОИЗВОДСТВЕ**

(г. Сеул, 29 июня 2008 г.)

Встретившись в Сеуле (Республика Корея) 29 июня 2008 года по случаю проведения XVIII Всемирного конгресса по охране труда на производстве, совместно организованного Международным бюро труда (МБТ), Международной ассоциацией социального обеспечения (МАСО) и Корейским агентством по охране труда (КОША), с участием видных профессиональных специалистов, представителей организаций предпринимателей и трудящихся, сотрудников социального страхования и персонала административно-управленческих органов,

Признавая серьезность последствий несчастных случаев и заболеваний, связанных с трудовым процессом, которым по подсчетам Международного бюро труда, подвергается в мире 2,3 млн человек ежегодно и экономические потери достигают 4 % мирового ВВП (Всеобщего валового продукта),

Признавая, что улучшение условий охраны труда на производстве позитивно сказывается на эффективности труда, производительности, экономическом и социальном развитии,

Памятуя о том, что право на безопасные и здоровые условия труда должно признаваться основным правом человека и что процесс глобализации должен идти рука об руку с мерами профилактики, обеспечивающими безопасные и здоровые условия труда для всех работающих,

Признавая важность инструментов по охране труда на производстве, разработанных Международной организацией труда (МОТ), существенную роль МАСО и вклад её организаций-членов в воплощение этих инструментов в жизнь,

Памятуя, что развитие охраны труда и предотвращение несчастных случаев и заболеваний на производстве является стержнем миссии самой МОТ и Программы достойного труда,

Учитывая, что предотвращение профессиональных рисков и сохранение здоровья трудящихся составляет значительную часть обязанностей МАСО и её Концептуальной программы Динамичного социального страхования,

Признавая важность обучения, подготовки кадров, консультаций и обмена информацией и передовым опытом по вопросам профилактики и развития превентивных мер,

Признавая исключительную роль правительств и социальных партнеров, специализированных организаций по охране труда и органов социального страхования и обеспечения в развитии мер профилактики и оказания лечебно-медицинской помощи, поддержки и услуг по реабилитации,

Признавая важность сотрудничества между международными организациями и институтами,

Приветствуя прогресс и успехи, достигнутые благодаря усилиям международных и национальных организаций по улучшению условий и охраны труда на производстве,

Заявляют, что

1. Поднятие на должную высоту охраны труда есть ответственность всего общества в целом и что все члены общества должны способствовать достижению этой цели посредством предоставления приоритетности вопросам охраны труда в национальных программах, а также создания и развития национальной превентивной культуры охраны труда.

2. Национальная превентивная культура охраны труда является именно той сферой, в которой право на безопасные и здоровые условия труда находят уважение на всех уровнях, на которых активно взаимодействуют правительства, предприниматели и трудящиеся в обеспечении безопасной и здоровой производственной среды, благодаря системе чётко определённых прав, ответственности и обязанностей и где принципу профилактики уделяется самое большое внимание.

3. Постоянное улучшение условий и охраны труда должно осуществляться через системный подход к управлению охраной труда, включая вопросы развития национальной политики в соответствии с принципами части II Конвенции МОТ № 155 (1981 г.) об охране труда.

4. Правительства должны:

считать ратификацию Конвенции МОТ № 187 (2006 г.) об основах содействующих безопасности и гигиене труда, приоритетным делом, равно как и ратификацию других Конвенций МОТ по охране труда на производстве и обеспечить воплощение в жизнь их положений, рассматривая это как средство совершенствования условий и охраны труда в национальном масштабе на систематической основе;

обеспечить принятие соответствующих мер, направленных на создание и совершенствование превентивной культуры охраны труда;

обеспечить соблюдение мер по охране труда работающих посредством адекватных систем внедрения соответствующих стандартов и действенной и эффективной системы инспекции труда.

5. Предприниматели должны обеспечить, чтобы

профилактика стала неотъемлемой частью их постоянной деятельности, а также, чтобы принятые стандарты по охране труда на производстве шли бы в ногу с успешно развивающимся бизнесом;

системы управления охраной труда являлись бы эффективным средством улучшения условий и охраны труда на производстве;

проведение консультаций, обучения, информирования и вовлечение работников и их представителей во все мероприятия, касающиеся охраны труда на производстве.

6. Подтверждая право работников на безопасные и здоровые условия производственной среды, проводить постоянные консультации с ними по вопросам охраны труда. Одновременно работники должны:

соблюдать правила по охране труда, включая правила использования средств индивидуальной защиты;

участвовать в программах обучения и повышения своей квалификации;

сотрудничать с предпринимателями в мероприятиях, направленных на улучшение условий и охраны труда.

7. Всемирный конгресс по охране труда на производстве является идеальным форумом для обмена опытом и знаниями в целях создания безопасных, здоровых и комфортных рабочих мест.

8. Необходимо проанализировать достижения по охране труда на производстве на XIX Всемирном конгрессе по охране труда в 2011 г.

9. Участники Саммита заявляют о своей готовности возглавить дело по развитию превентивной культуры охраны труда, добиваться широкого включения вопросов охраны труда в различные национальные программы.

Перевод с английского Е.Н.Решетникова (ВНИИОЭТ)

СЕМІНАР–НАРАДА ПРАЦІВНИКІВ ЮРИДИЧНИХ СЛУЖБ ЕТЦ НАЦІОНАЛЬНОГО НДІ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

30 січня 2009 року в ННДПБООП пройшов семінар-нарада працівників юридичних служб експертно-технічних центрів (ЕТЦ), на якому були присутні представники 22 експертно-технічних центрів, Головного науково-методичного центру, Київського територіального управління, центру „Промбезпека”.

У заході під головуванням директора ННДПБООП Ю.І.Шульги також взяли участь І.Г.Калиновська, заступник начальника управління нормативно-правового та юридичного забезпечення; І.О.Перевозник, начальник управління науково-технічного забезпечення державного нагляду Держгірпромнагляду; Ю.Ю.Євтухов, старший науковий співробітник ННДПБООП.

Директор інституту Юрій Іванович Шульга привітав учасників та відзначив важливість проведення таких семінарів для вирішення поточних юридичних, фінансових та економічних питань, пов'язаних між собою, і які виникають у юристів під час перевірки між перевіряючою організацією та підприємством. На майбутнє потрібно спланувати серію таких семінарів.

З доповіддю на тему „Порядок укладання контрактів з керівниками підприємств” виступив Ю.Ю.Євтухов. Він торкнувся окремих аспектів підписання контракту з директором підприємства та призначенні керівників держпідприємств за конкурсом. Учасники семінару висловили побажання, щоб ініціатором переоформлень контрактів був інститут.

ЕТЦ проект контракту для його переоформлення або ж листа із зазначенням причин, за якими цей контракт не може бути переоформлений.

У своєму виступі щодо захисту інтересів підприємства під час перевірок контролюючими органами Ю.Ю.Євтухов ставить надзвичайно актуальне і важливе для нашого часу питання щодо планових та позапланових перевірок підприємств різних форм власності (у тому числі й ЕТЦ) органами державного контролю. Доповідач, зокрема, прокоментував Інструкцію про порядок вилучення посадовими особами органів податкової служби оригіналів і копій

фінансово-господарських та бухгалтерських документів (за наказом ДПАУ від 08.02.05р. № 493) та дії підприємця під час перевірки органів державного контролю, а також торкнувся питання оскарження їхніх рішень у судах.

З доповненнями та роз'ясненнями за програмою семінару-наради виступили фахівці Держгірпромнагляду І.О.Перевозник та І.Г.Калиновська.

Після виступу доповідача відбувся „круглий стіл” за участю присутніх з обговоренням нагальних юридичних питань.

Слово надавалося кожному учаснику семінару з метою вивчати крок за кроком специфіку роботи організацій, які вони представляють, та знайти відповіді на поставлені питання, керуючись чинним законодавством. Для цього планується запрошувати також фахівців та досвідчених експертів, щоб ця робота була потрібною і корисною для зацікавлених організацій.

У заключному слові директор ННДПБОП Ю.І.Шульга зазначив необхідність розвитку на підприємствах методичної бази запровадження в ЕТЦ аудиту, на базі якого розроблятиметься система менеджменту, також було наголошено на важливості проведення таких семінарів для розв'язання проблемних питань та болючих тем раз на місяць чи квартал.

Після семінару провідний інженер ННДПБОП Н.Я.Логвиненко взяла інтерв'ю в його учасників щодо необхідності проведення таких семінарів.

Перевозник Ірина Олексіївна, начальник управління науково-технічного забезпечення державного нагляду Держгірпромнагляду:

– Це перший семінар, на якому ми познайомились з юристами експертно-технічних центрів. У 2008 році всі ЕТЦ перевіряли різні контролюючі органи і виникло багато питань. Надалі, я вважаю, ми складатимемо план проведення таких семінарів, а юрист ННДПБОП буде тісніше співпрацювати з юристами ЕТЦ та навчально-методичного центру. Сьогодні потрібно розробляти систему взаємної підтримки та консультацій з юридичних питань. Особливо це стосується договорів, які укладаються в ЕТЦ, якості висновків експертизи, трудових відносин, зокрема, питання, як залишати у себе фахівця ЕТЦ, який навчався за рахунок підприємства.

Нині керівництво ЕТЦ передано вашому інституту. Це великий обсяг роботи, тому Комітет надав півроку на опрацювання питань, які можуть виникнути, особливо це стосується розробки нормативних актів щодо діяльності ЕТЦ. Чекаємо на результати роботи.

Калиновська Ірина Григорівна, заступник начальника управління нормативно-правового та юридичного забезпечення Держгірпромнагляду:

– Проводити семінари для юристів необхідно, адже законодавство дуже швидко змінюється. Кожен з юристів на своєму місці стикається з безліччю проблем та розв'язує їх у міру свого сприйняття. Обмін знаннями допоможе

визначити загальну стратегію поведінки юристів підприємства. Хотілося б, щоб подібні семінари проводилися регулярно.

Саручан Марина Миколаївна, юрисконсульт Запорізького Експертно-технічного центру:

– Питання щодо проведення подібних семінарів назріло давно. Адже семінари дають змогу професійного спілкування та навчання, обміну досвідом, а в сучасних умовах це відіграє важливу роль у повсякденній роботі юрисконсультів ЕТЦ. Я вважаю, що повинен бути єдиний підхід у вирішенні проблемних питань. Інформація у сучасному світі швидко втрачає актуальність, а наявність сайту та форуму у ННДПБОП дають можливість взаємних консультацій з того чи іншого питання.

Миняка Андрей Васильович, представник Карпатського Експертно-технічного центру:

– Проведення таких семінарів необхідне, особливо у контексті постійних перевірок. З часом таке спілкування принесе свої позитивні результати і я сподіваюсь, що буде вироблено єдиний підхід у рішенні проблемних питань.

ЄДНАННЯ ІНЖЕНЕРНОГО КОРПУСУ – ГАРАНТІЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

І.М.Подобєд, канд. техн. наук (ННДПБОП)

У громадському житті України відбулася значна подія – 5 лютого 2009 року, на IV з'їзді Всеукраїнської спілки громадських організацій «Українська асоціація аграрних інженерів» звітувало правління Всеукраїнської спілки та виконавча дирекція зазначеної спілки за два роки своєї діяльності (2007...2008 рр.). Інженерний корпус вирішував актуальні питання сьогодення, в тому числі і питання зниження виробничого травматизму.

Зі звітом, від правління Всеукраїнської спілки громадських організацій «Українська асоціація аграрних інженерів» виступив виконуючий обов'язки Президента Асоціації, директор Технічного навчально-наукового інституту Національного університету біоресурсів і природокористування, член-кореспондент УААН, професор Д.Г.Войтюк. У своїй доповіді він наголосив, що однією з основних причин недостатньої уваги держави до проблем технічного переоснащення села не останню роль грає відсутність сильної і впливової громадської організації, яка б виражала думку і волю широких верств інженерів, техніків та механізаторів, зайнятих у сфері розробки, виробництва, сервісу та використання сільськогосподарської техніки, до голосу якої мусили б прислухатись і селяни, і виробники машин, і науковці, і владні структури. Ця Спілка стоїть поза політикою, має всеукраїнський статус, її обласні та районні Спілки і місцеві товариства діють практично у всіх регіонах України.

У вступній частині, доповідач нагадав делегатам з'їзду про значну подію, яка відбулася на початку 2001 року, коли група львівських аграрних інженерів, які краще обізнані з роботою громадських організацій у країнах зарубіжжя, виступили з пропозицією про створення Української спілки аграрних інженерів за зразком польської та німецької. Ця ідея була підтримана і 15 грудня 2001 р. на установчому з'їзді було проголошено про створення Всеукраїнської спілки

громадських організацій «Українська асоціація аграрних інженерів» (Асоціація). Статут Спілки 01 лютого 2002 р. було зареєстровано в Міністерстві юстиції України. На сьогодні, до керівного складу Асоціації, окрім доповідача, входять: перший віце-президент – заступник міністра агропромислової політики України кандидат економічних наук О.О.Шевченко; віце-президентами є доктор технічних наук, член-кореспондент УААН В.І.Кравчук, директор Українського науково-дослідного інституту прогнозування та випробування техніки і технологій та В.Ф.Кульгавий., колишній заступник Генерального директора НАК «Укragenrolіzіng». Генеральним виконавчим директором є А.Г.Ляшенко. До складу правління було обрано понад 40 інженерів.

Доповідач зазначив, що на загальнодержавному рівні Асоціація активно взаємодіє з Українською аграрною конфедерацією, офіційно введена до складу Громадської ради при Міністерстві аграрної політики України, бере участь у роботі Міжвідомчої експертної ради з питань визначення пріоритетів у виробництві нової техніки та обладнання для сільськогосподарських товаровиробників, а також у розробці та розгляді проектів законів, що стосуються основних засад державної аграрної політики, програм соціального розвитку села, державної технічної політики в аграрному секторі.

Програмою діяльності Асоціації на 2007 ... 2010 рр., затвердженою третім з'їздом, поставлено завдання протягом трьох років виконати 32 окремих заходи за 11 напрямками. Зокрема:

- розбудова низової мережі;
- робота з молоддю;
- робота з ветеранами;
- участь у формуванні державної технічної політики в агропромисловому комплексі;
- участь у дорадницькій діяльності та інформаційне забезпечення;
- міжнародні зв'язки;
- матеріальне і фінансове забезпечення тощо.

В обговоренні основних напрямів діяльності Асоціації взяли участь Ю.Я.Лузан (перший заступник міністра аграрної політики України), Д.Г.Войтюк (в.о. Президента Асоціації), Л.П.Козаченко (Президент Української аграрної конфедерації), О.В.Кухарук (керівник Львівської обласної організації), В.І.Кравчук (віце-президент, д-р техн. наук, професор), В.І.Адамчук (академік-секретар відділення механізації та електрифікації Української академії аграрних наук, д-р техн. наук професор), В.В.Козирський (директор НДІ техніки та технологій Технічного ННІНАУ, д-р техн. наук, професор), П.П.Кравченко (секретар Спілки селянських господарств), О.О. Шевченко (заступник міністра аграрної політики України) та інші активні члени інженерного корпусу.

З доповіддю про стан фінансової діяльності Асоціації виступив Голова ревізійної комісії І.М.Подобєд (завідувач науково-дослідної лабораторії Національного науково-дослідного інституту промислової безпеки та охорони праці, канд. техн. наук). Після обговорення Звіту про діяльність правління та виконавчої дирекції Асоціації за 2007 ... 2008 роки було розглянуто організаційні питання, обрано нове правління, прийнято рішення з'їзду та звернення делегатів

до органів державної законодавчої та виконавчої влади, аграрної громадськості та до всіх небайдужих громадян України про єднання зусиль для недопущення подальшого сповзання сільськогосподарського виробництва до сохи, сапи, серпа й ціпа. Звернення містить конкретні пропозиції, які спрямовано на вирішення першочергових завдань у галузі. Делегати з'їзду одноголосно прийняли рішення направити Звернення міністру аграрної політики України Ю.Ф.Мельнику.

Президентом Асоціації обрано народного депутата Верховної Ради України, в минулому виробничника – Шпака Василя Федоровича.

ПЕРЕЛІК ЗАТВЕРДЖЕНИХ І ЗАРЕЄСТРОВАНИХ У ННДПБОП ПРИМІРНИХ ІНСТРУКЦІЙ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ЗА 1999-2008 рр.

*Продовження. Про інструкції №№ 1 – 169 надруковано в
«Інформаційному бюлетені з охорони праці». – № 3. – 2007*

№ з/п	Реєстраційний номер	Назва примірної інструкції
1	2	3
170	ПІ 1.7.30-472-2008	Примірна інструкція з охорони праці для апаратника водно-хімічного оброблення
171	ПІ 1.7.30-473-2008	Примірна інструкція з охорони праці для апаратника дублення
172	ПІ 1.7.30-474-2008	Примірна інструкція з охорони праці для апаратника зоління
173	ПІ 1.7.30-475-2008	Примірна інструкція з охорони праці для апретурника
174	ПІ 1.7.30-476-2008	Примірна інструкція з охорони праці для вимірювача шкіряно-хутряної сировини та матеріалу
175	ПІ 1.7.30-477-2008	Примірна інструкція з охорони праці для зволожувальника шкіряних, хутряних деталей та виробів
176	ПІ 1.7.30-478-2008	Примірна інструкція з охорони праці для комплектувальника
177	ПІ 1.7.30-479-2008	Примірна інструкція з охорони праці для контролера сировини та напівфабрикатів
178	ПІ 1.7.30-480-2008	Примірна інструкція з охорони праці для маркувальника шкіряно-хутряної сировини

1	2	3
179	ПІ 1.7.30-481-2008	Примірна інструкція з охорони праці для машиніста двоїльної машини
180	ПІ 1.7.30-482-2008	Примірна інструкція з охорони праці для міздрильника
181	ПІ 1.7.30-483-2008	Примірна інструкція з охорони праці для обрізувача матеріалів
182	ПІ 1.7.30-484-2008	Примірна інструкція з охорони праці для оброблювача шкіряно-хутряної сировини
183	ПІ 1.7.30-485-2008	Примірна інструкція з охорони праці для підношувача сировини, напівфабрикатів, хімічних матеріалів та відходів виробництва у відмочувально-зольних, дубильно-фарбувальних і жирувальних цехах
184	ПІ 1.7.30-486-2008	Примірна інструкція з охорони праці для пресувальника шкір
185	ПІ 1.7.30-487-2008	Примірна інструкція з охорони праці для приймальника-відправника
186	ПІ 1.7.30-488-2008	Примірна інструкція з охорони праці для розвідника шкір
187	ПІ 1.7.30-489-2008	Примірна інструкція з охорони праці для розкрійника шкіряної сировини
188	ПІ 1.7.30-490-2008	Примірна інструкція з охорони праці для розтягальника шкір та овчин на рами
189	ПІ 1.7.30-491-2008	Примірна інструкція з охорони праці для сортувальника виробів, напівфабрикатів та матеріалів
190	ПІ 1.7.30-492-2008	Примірна інструкція з охорони праці для сортувальника шкіряно-хутряної сировини
191	ПІ 1.7.30-493-2008	Примірна інструкція з охорони праці для стругальника шкіряно-хутряної сировини та напівфабрикатів
192	ПІ 1.7.30-494-2008	Примірна інструкція з охорони праці для сушильника сировини, напівфабрикатів та виробів

1	2	3
193	ПІ 1.7.30-495-2008	Примірна інструкція з охорони праці для укладальника сировини
194	ПІ 1.7.30-496-2008	Примірна інструкція з охорони праці для шліфувальника виробів, напівфабрикатів та матеріалів

З метою постійного додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці та своєчасного оновлення існуючої нормативної бази на підприємстві пропонуємо роботодавцям замовляти примірні інструкції в Національному науково-дослідному інституті промислової безпеки та охорони праці за адресою: 04060, м. Київ, вул. Вавилових, 13.

Контактні телефони: (044) 440-99-55, (044) 440-12-49,
факс: (044) 440-99-13.

Електронні адреси:
інституту: secretary@ndiop.kiev.ua (з приміткою «для лабораторії № 33»);
лабораторії: julia@nndiop.kiev.ua.

*Інформацію підготував завідувач лабораторії
нормативного забезпечення ННДПБООП І.М. Подобед*

Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці (ННДПБООП) пропонує до розроблення такі інструкції з охорони праці:

Інструкція з охорони праці для ліфтера малого вантажного ліфта в підприємствах торгівлі.

Інструкція з охорони праці для чергового біля ескалатора в підприємствах торгівлі.

Інструкція з охорони праці для двірника в підприємствах торгівлі.

Інструкція з охорони праці для вантажника в підприємствах торгівлі.

Інструкція з охорони праці для працівника, зайнятого фасуванням продовольчих товарів.

Інструкція з охорони праці для приймальника склопосуду від населення.

Інструкція з охорони праці для прибиральника виробничих і службових приміщень.

Інструкція з охорони праці для продавця, який реалізує продукти харчування зі споживанням на місці.

Інструкція з охорони праці для касира торгового залу та контролера-касира.

Інструкція з охорони праці для комірника.

Інструкція з охорони праці для підсобного робітника.

Інструкція з охорони праці для пекаря.

Інструкція з охорони праці для офіціанта.
Інструкція з охорони праці для машиніста мийної машини (мийника посуду).
Інструкція з охорони праці для кухонного працівника.
Інструкція з охорони праці для кулінара мучних виробів.
Інструкція з охорони праці для кондитера.
З пропозиціями звертатися до ННДІОПБОП за адресою:
04060, Київ-60, вул.Вавилових,13;
контактний телефон: (044) 440-12-49.

Інформацію підготував М.О.Лисюк

КУТОЧОК ДОЗВІЛЛЯ

ВЕСНА. О ЖЕНЩИНЕ...

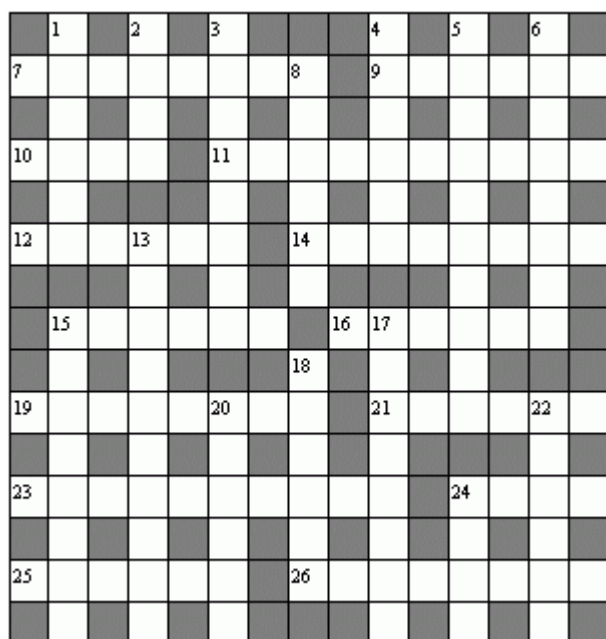
Женщина – это приглашение к счастью.
Женщина – кроссворд, который приходится решать всю жизнь
Женщины умирают позже мужчин, потому что вечно опаздывают.
Для того чтобы понять женщину, нужно ею быть.
Женщину можно познать, но невозможно предсказать.
Женщина веками играла роль зеркала, наделенного волшебным и обманчивым свойством: отраженная в нем фигура мужчины была вдвое больше натуральной величины.
Ни один человек не прожил настоящей жизни, если он не был очищен любовью женщины, подкреплён её мужеством и руководим её скромной рассудительностью.
Руки доброй женщины, обвившиеся вокруг шеи мужчины, – это спасательный круг, брошенный ему судьбой с неба.

Немного статистики. Социологи, сравнив результаты исследований 2008 и 2003 гг., выяснили, что мужчины (пожелавшие принять участие в опросе) стали на 8 марта уделять женщинам больше „заботы и внимания”, говорить добрых слов и, с другой стороны, меньше дарить цветов, сообщает УНИАН. Киевский международный институт социологии (КМИС) провел исследования среди мужчин на тему: „Какой подарок вы больше всего хотели бы подарить любимой на 8 Марта?”, и также сравнил результаты опроса с данными 2003 года.

Итак, в 2003 году цветы больше всего хотели подарить своим любимым 37,5% мужчин, а в 2008 году – 30,4%.

Джерело: (<http://www.rus.newsru.ua/ukraine>)

КРОСВОРД

По горизонталі: 7. Учений, який займається вивченням побутових і культурних особливостей народів світу, проблемами походження і культурно-історичних взаємовідносин народів. 9. Територія або частина території держави повністю оточена територією іншої держави. 10. Здатність тіл перешкоджати проходженню через них електричного струму. 11. Прилад, який вказує напрямок на земній поверхні; до його складу входить один чи кілька гіроскопів. 12. Виняткова, незвичайна людина. Єдиний у своєму роді предмет; рідкісна річ. 14. Виріз у верхній передній частині сукні, блузи.

15. Напрямок від спостерігача до будь-якого об'єкта. 16. Щільний товстий папір. 19. Зелений пігмент рослин, за участю якого відбувається фотосинтез. 21. У давньоримській міфології богиня ранкової зорі. 23. Лікар. 24. Дійсна подія, явище. 25. Одна з найпоширеніших бризантних вибухових речовин. 26. Верхня частина земної кори, яка займає 25 % площі всієї земної кулі і температура якої довгий час не підіймається вище 0°C – вічна... .

По вертикалі: 1. Чоловіче ім'я, з давньогрецької „вінець”, „корона”. 2. Тонкі металеві, азбоцементні та інші листи зі складчастою, хвилеподібною поверхнею; використовують у будівництві, машинобудуванні. 3. Перекладач при дипломатичних представництвах і консульствах країн сходу. 4. Представник монгольського хана на завойованих землях. 5. Пристрій для накопичення енергії з метою її наступного використання. 6. Сукупність адміністративних і медико-санітарних заходів для запобігання поширенню інфекційних хвороб людини. 8. Одиниця електричної ємності в Міжнародній системі одиниць. 13. Прилад для вимірювання кількості тепла, що його виділяє або вбирає тіло при якому-небудь фізичному, хімічному або біологічному процесі. 15. Вид лаку; розчин смоли в етиловому спирті. 17. Частина або підрозділ, що під час пересування військ знаходиться попереду головних сил. 18. Змагання на швидкість спуску з гір на лижах маршрутом, що має звивисту форму, з обов'язковим проходженням через розставлені на трасі контрольні ворота. 20. Популярний гумористичний тележурнал. 22. Літальний апарат або пристрій (снаряд) з двигуном. 24. Шматок яловичини, свинини з середньої частини хребта туші або з бокових частин тушки свійської птиці чи дичини.

Відповіді до кросворда шукайте на сторінках бюлетеня.

ДОВІДКА ПРО АВТОРІВ

- Білоцька Л.К. – молодший науковий співробітник ННДІПБОП, м. Київ
- Єсипенко А.С. – завідувач лабораторії ННДІПБОП, м. Київ
- Каньшин В.Б. – старший науковий співробітник, ННДІПБОП, м. Київ
- Левченко В.І. – науковий співробітник ННДІПБОП, м. Київ
- Лисюк М.О. – к.т.н., перший заступник директора з наукової роботи, ННДІПБОП, м. Київ
- Мелік-Шахназаров Л.Ш. – провідний інженер, ННДІПБОП, м. Київ
- Мітюк Л.О. – к.т.н., доцент кафедри, НТУУ „КПІ”, м. Київ
- Нестер А.А. – к.т.н., доцент кафедри, Хмельницький національний університет, м. Хмельницький
- Подобєд І.М. – к.т.н., завідувач лабораторії ННДІПБОП, м. Київ
- Репін В.М. – к.т.н., завідувач лабораторії ННДІПБОП, м. Київ
- Романенко Н.В. – к.т.н., старший науковий співробітник ННДІПБОП, м. Київ
- Саляєв І.В. – к.т.н., старший науковий співробітник ННДІПБОП, м. Київ
- Сліпачук О.А. – молодший науковий співробітник ННДІПБОП, м. Київ

Довідково-інформаційне видання

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

№ 1 (51)

Відповідальна за випуск

Дубровіна Ж.Г.

Редагування

Потравка Л.В.

Комп'ютерний набір, верстання

Останчук Н.В., Дубровіна Ж.Г.

Підписано до друку 18.03.09. Формат 60x84/16.

Папір Хегох Paper (80 g/m²).

Друк – Ризограф. Ум.-друк. арк. 3,7.

Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці (ННДІПБОП).

04060, Київ-60, вул. Вавилових, 13.

Тел./факс: (044) 453-73-86; e-mail: secretary@ndiop.kiev.ua
